

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2022

Vendula Vajsová

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra archeologie

Větrný mlýn jako předmět archeologického studia

Příkladová studie větrných lokalit v severovýchodních Čechách

Bakalářská práce

Autor: Vendula Vajsová

Studijní program: B7109 Archeologie

Studijní obor: Archeologie

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Drnovský, Ph.D.,

Hradec Králové, 2022

Zadání bakalářské práce

Autor: Vendula Vajsová

Studium: F18BP0195

Studijní program: B7109 Archeologie

Studijní obor: Archeologie

Název bakalářské práce: **Větrný mlýn jako předmět archeologického studia. příkladová studie větrných lokalit v severovýchodních Čechách.**

Název bakalářské práce AJ: Windmill as a subject of archaeological study. Case study of windmill sites in northeastern Bohemia.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je vypracování katalogu větrných mlýnů na území severovýchodních Čech (Královéhradecký kraj). Výchozím kartografickým pramenem bude 1 vojenské mapování. Cílem práce bude vytvořit soupis mlýnů (lokalit), následně provést přesnou lokalizaci v současné krajině. Dále budou sledovány porostové a jiné příznaky ukazující na přítomnost mlýna. Řešena bude otázka možností archeologického výzkumu těchto lokalit. Součástí práce budou i stručné dějiny bádání větrných mlýnů a zasazení do kontextu technických staveb na českém venkově v období raného novověku s zvláštním zřetelem na archeologické bádání.

Beránek, J.-Doležal, D.- Korený, R. -Křivánek, R.-Vařeka, P., 1998: Větrný mlýn holandského typu v Příčovech, Podbrdsko 5, 30–52.

Berka, M. 1979: Větrné mlýny jako technická památka. Brno.

Doubek, J. – Koč, B. – Urbánek, R. 2020: Co roztácel vítr: historie a současnost větrných mlýnů, mlýnků a čerpadel. Brno.

Galusová, L. 2014: Vodní díla ve vesnickém prostředí vrcholného a pozdního středověku v Čechách: prostorové vazby a sídelní souvislosti. Plzeň.

Galusová, L. 2015: Vodní mlýn jako objekt archeologického výzkumu. Archaeologia historica, r. 40, č. 1, 267–293.

Janoška, M. 2003: Větrné mlýny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha.

Luděk, Š. – Vařeka, J. 1991: Klíč od domova. Lidové stavby východních Čech. Praha.

Zadávací pracoviště: Katedra archeologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Drnovský, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 18.6.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucího bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 14. 7. 2022

Anotace

Vajsová, Vendula 2022: Větrný mlýn jako předmět archeologického studia. Příkladová studie větrných lokalit v severovýchodních Čechách. Bakalářská práce, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové.

Práce je zaměřena na novověké větrné mlýny na území Královéhradeckého kraje. Obsahuje stručnou historii větrných mlýnů, vyobrazení těchto staveb, dějiny bádání a metodiku práce. Výchozím kartografickým pramenem jsou mapy vojenského mapování, mapy císařských otisků a katastrální mapy. Hlavní část se skládá z katalogu lokalit, kde byl doložen výskyt větrných mlýnů dle písemných nebo kartografických pramenů. Cílem je lokalizovat polohu mlýnů a zařadit je do prostoru dnešní krajiny. Součástí práce je možnost archeologického bádání těchto lokalit a celkové shrnutí. Práce obsahuje rozsáhlou mapovou a obrazovou přílohu. Ta se skládá z výřezů map, kde byl větrný mlýn zakreslen – vojenské mapování a katastrální mapy. Dále mapy se současnou situací s kruhovým označením prostoru, kde se větrný mlýn v minulosti nacházel.

Klíčová slova: větrný mlýn, novověk, kraj Královéhradecký

Annotation

Vajsová, Vendula 2022: Windmill as a subject of archaeological study. Case study of windmill sites in in northeastern Bohemia. Bachelor thesis, Philosophical Faculty, University of Hradec Králové.

The work is focused on modern windmills in the Hradec Králové Region. It contains a brief history of windmills, depictions of these buildings, a history of research and a methodology of work. The initial cartographic sources are military mapping maps, imperial imprint maps and cadastral maps. The main part consists of a catalogue of localities where the occurrence of windmills according to written or cartographic sources has been documented. The aim is to locate the location of the mills and place them in the space of today's landscape. Part of the thesis is the possibility of archaeological research of these sites and an overall summary. The work contains an extensive map and picture appendix. It consists of map cut-outs where the windmill was drawn – military mapping and cadastral maps. Furthermore, maps with the current situation with a circular designation of the area where the windmill was located in the past.

Keywords: windmill, modern age, Hradec Králové region

Obsah

1. Úvod	10
2. Historie větrných mlýnů	11
2.1 Vyobrazení větrných mlýnů v České republice	13
2.2 Dějiny bádání	14
3. Typologie větrných mlýnů v České republice	15
3.1 Větrný mlýn německého typu.....	15
3.2 Větrný mlýn holandského typu	15
3.3 Větrné mlýny s Halladayovou turbínou	16
3.4 Větrné mlýnky s turbínou	16
3.5 Nedochované typy větrných mlýnů	16
4. Využití větrných mlýnů.....	17
5. Metodika práce.....	18
6. Větrné mlýny Královéhradeckého kraje	20
6.1 Bačalky, okr. Jičín.....	20
6.2 Bernartice, okr. Trutnov	20
6.3 Bezděkov nad Metují, okr. Náchod	21
6.4 Borovnice, okr. Trutnov	21
6.4.1 Borovnice – Háklův původní větrný mlýn	21
6.4.2 Borovnice – Háklův – replika.....	22
6.4.3 Borovnice – Neumannův větrný mlýn	23
6.4.4 Borovnice – Rolfův větrný mlýn	23
6.4.5 Borovnice – Stuchlíkův větrný mlýn	23
6.4.6 Borovnice – Urbanův větrný mlýn.....	24
6.5 Bukvice, okr. Jičín	24
6.6 Černilov, okr. Hradec Králové	25
6.6.1 Černilov	25
6.6.2 Černilov – Bukovina	25
6.6.3 Černilov – Újezd.....	26
6.7 Černý Důl – Fořt, okr. Trutnov	26

6.8 Dobřenice, okr. Hradec Králové	26
6.9 Hajnice, okr. Trutnov	27
6.9.1 Hajnice – Brusnice	27
6.9.2 Hajnice – Brusnice – Tadeášovy domky	27
6.9.3 Hajnice – Horní Žďár 1	28
6.9.4 Hajnice – Horní Žďár 2	28
6.9.5 Hajnice – Kyje	28
6.10 Horní Brusnice, okr. Trutnov	29
6.11 Hřibojedy – Hvězda, okr. Trutnov	29
6.12 Cholenice – Na Vinici, okr. Jičín	30
6.13 Chvaleč, okr. Trutnov	30
6.14 Jičín, okr. Jičín	31
6.15 Kuks, okr. Trutnov	31
6.16 Libčany, okr. Hradec Králové	32
6.17 Libotov, okr. Trutnov	33
6.17.1 Libotov 1	33
6.17.2 Libotov 2	33
6.17.3 Libotov 3	33
6.18 Librantice, okr. Hradec Králové	34
6.19 Mladějov – Pařízek (dříve Skaříšov), okr. Jičín	34
6.20 Nová Paka, okr. Jičín	35
6.20.1 Nová Paka – Heřmanice	35
6.20.2 Nová Paka – Kumburský Újezd	35
6.20.3 Nová Paka – Studénka, Žižkov, Hrnčířův kopec	36
6.21 Ostroměř – Domoslavice, okr. Jičín	36
6.22 Podhradí – Šlikova Ves, okr. Jičín	37
6.23 Praskačka, okr. Hradec Králové	37
6.23.1 Praskačka (1718)	37
6.23.2 Praskačka (1787)	38
6.23.3 Praskačka – Sedlice	39
6.24 Rokytňany, okr. Jičín	39

6.25 Samšina – Plhov – Bicanka, okr. Jičín.....	40
6.26 Sobotka – Bořenovy, okr. Jičín	40
6.27 Stará Paka – Brdo, okr. Jičín	41
6.28 Starý Rokytník, okr. Trutnov	42
6.29 Stěžery, okr. Hradec Králové	42
6.30 Stračov, okr. Hradec Králové.....	43
6.31 Syrovátka, okr. Hradec Králové	43
6.32 Teplice nad Metují – Zdoňov, okr. Náchod	44
6.33 Třebihošť – Zvičina, okr. Trutnov	44
6.34 Větrník – Vestec u Hoříček, okr. Náchod	45
6.35 Vítězná, okr. Trutnov	45
6.35.1 Vítězná – Huntířov	45
6.35.2 Vítězná – Kocléřov (1764)	46
6.35.3 Vítězná – Kocléřov 1 (1789)	46
6.35.4 Vítězná – Kocléřov 2	46
6.35.5 Vítězná – Kocléřov 3, 4 (19. století)	47
6.35.6 Vítězná – Kocléřov – Ptačí Domky	47
6.36 Výrava, okr. Hradec Králové.....	48
6.36.1 Výrava – Dolní mlýn.....	48
6.36.2 Výrava – Horní mlýn	48
6.37 Žacléř – Černá Voda – Burg, okr. Trutnov.....	49
7. Archeologie větrných mlýnů.....	50
7.1 Librantice	50
7.2 Nová Paka Kumburský Újezd	51
7.3 Nová Paka – Studénka	51
7.4 Praskačka	51
8. Shrnutí a závěr	52
9. Seznam literatury	54
10. Internetové zdroje.....	55
11. Obrazová příloha.....	56

1. Úvod

Práce si klade za cíl lokalizovat polohy větrných mlýnů na území Královéhradeckého kraje. Hlavními zdroji jsou dostupné písemné a převážně kartografické prameny. Do oblasti zkoumání jsou zahrnuty okresy Hradec Králové, Jičín, Náchod a Trutnov.

V první části jsou zahrnuty poznatky o historii větrných mlýnů ve světě a na území České republiky, dějiny bádání. Následuje zhodnocení písemné a kartografické pramenné základny k využití lokalizaci větrných lokalit.

Hlavní část se skládá z katalogu, jehož obsahem jsou lokality Královéhradeckého kraje s doklady větrných mlýnů či zařízení. Katalog je řazen abecedně, u každé lokality je zmíněna stručná historie (pokud je známa), dále lokalizace mlýna na určitou přesnost a co se na lokalitě nachází dnes, popřípadě jestli jsou dochované nějaké pozůstatky po stavbě.

V závěrečné kapitole jsou popsány možnosti archeologického výzkumu těchto lokalit a celkové shrnutí poznatků, výsledků práce.

2. Historie větrných mlýnů

Větrný mlýny se řadí mezi technické stavby, dochází zde k využívání síly větru k pohonu mlecího složení. Větrné a vodní mlýny jsou pravděpodobně prvními technickými stavbami, jež člověk vynalezl. Mezi nejstarší způsoby využití větru patří zařízení s vertikální osou rotoru, které se objevuje v oblasti Orientu (*Vařeka – Frolec 2007*). V Afghánistánu a Iránu se používali větrné mlýny tzv. badasie (*Doubek – Koč – Urbánek 2020*). Později se začalo využívat horizontální osy rotoru s primitivním převodem.

Nejstarší doklady větrných mlýnů najdeme v Moonu u Alexandrie a v Egyptě, pocházejí z období 1000 let př. n. l. (*Burian 1966*). Tyto stavby byly kamenné s cimbuřím, do kterých se vkládali hřídele s perutěmi, a to pravidelně 2krát ročně. Na řeckém území a na ostrově Kréta do dnes stojí baterie větrných mlýnů, pracující proti letnímu a zimnímu směru větru (*Doubek – Koč – Urbánek 2020*). Byly to mírně kónické stavby s nepohyblivou střechou do tvaru kužele. Otočné střechy se začalo užívat až ve 14. století.

Do Evropy fenomén větrných mlýnů přichází s Araby v průběhu 8. století. První zmínky pocházejí z Anglie z roku 833 (*Janoška 2003*). Dále potom z Francie roku 1105, v Německu roku 1253, roku 1274 z Nizozemí. Na rozšíření větrných mlýnů v oblasti Evropy se zasloužily mnišské řády. V 11. – 12. st. probíhaly křížové výpravy, při kterých jejich účastníci přinesli, nové poznatky o větrných mlýnech. První vyobrazení větrného mlýna v Evropě pochází z Anglie z roku 1270 na iniciále anglosaského žaltáře v Canterbury. Koncem 18. a v 19. století docházelo v Evropě k největšímu rozkvětu větrných mlýnů, důvodem byl rozpad feudálního řádu a uvolnění hospodářských poměrů (*Doubek – Koč – Urbánek 2020*).

V 19. století se rozvoj větrných mlýnů přesouvá na území Ameriky, kde v roce 1854 Daniel Halladay vynalézá patent na svoji první verzi turbíny. V roce 1877 její vylepšenou variantu poprvé ukázal na Světové výstavě ve Philadelphii (*Doubek 2005*). Halladayova turbína byla využita i v České republice a to roku 1884 v Ruprechtově. Roku 1900 s v Dánsku začíná rozvíjet výroba větrných mlýnů s třílistým rotorem. Což je už velmi vzdálené od klasického mlynářství. Velkým důvodem zániku větrných mlýnů bylo zakládání větrných elektráren.

Nejstarší zmínka o větrném mlýnu na našem území pochází z Prahy, konkrétně z Petřína u Strahova, kde jej v roce 1277 založili premonstráti. Mlýn byl postaven opatem Siegfriedem, který ho v roce 1281, po vyvrácení větrem, nechal opravit (*Vařeka 1982*). Od této doby vznikají na území Čech, Moravy a Slezska další mlýny, jejichž staviteli jsou kláštery, feudálové a města.

Na Moravě jsou dochovány nejstarší záznamy o větrných mlýnech až z druhé čtvrtiny 14. století. Jsou to například lokality v Bavorově na Opavsku (1440), Těšnovice u Kroměříže (1441), dva větrné mlýny v Dolních Věstonicích (1575), dva v Mikulově (1577).¹

K velkému rozvoji větrných mlýnů na našem území došlo na konci 18. a v prvních dvou třetinách 19. století, na jejímž konci došlo k úpadku (*Luděk – Vařeka 1991*). V těchto dvou stoletích dochází ke změně. Oproti předchozí době, kdy mlýny zadávaly stavět pověřené osoby z klášterů a měst, se v této době staviteli stávají jednotlivci.

Důležitou roli v rozšíření větrných mlýnů byly hydrologické a atmosférické podmínky. V oblastech, kde nemohly fungovat vodní mlýny, se začali stavět mlýny na větrný pohon. A to převážně v oblastech Labských pískovců, Moravského krasu, Hrubého Jeseníku a Drahanské vrchoviny. V české kotlině nebyly příznivé větrné podmínky i přesto zde stálo několik těchto staveb a to hlavně v okresech Děčín, Trutnov a Liberec (*Doubek – Koč – Urbánek 2020*).

1. prosince 1814 byl vydán patent císařem Františkem I., kde je zmiňováno všeobecné nařízení o mlynářství s podporou výstavby mlýnů, současně je vydán i Všeobecný mlynářský řád. 28. dubna 1837 se stalo provozování větrného mlýna živností. Větrné mlynářství se stalo nezávislým řemeslem, nejprve mělo společný cech s pekaři, ale po osamostatnění získali vlastní znak a tzv. desatero. První doložené zobrazení mlynářského erbu pochází z roku 1919 v díle Historický vývoj mlynářství od autora Jaroslava Karase (*Karas 1919*). V tomto období o stavbu těchto technických staveb žádaly převážně obce u vrchnosti, která jim ukládala roční nájmy. Pro ukázkou kolik takový nájem činil, si můžeme ukázat na mlynáři z Bořenovic, který na konci 18. století odváděl ročně vrchnosti čtyři zlaté a obci osmáct zlatých, kde 1 zl. se rovná 100 krejcarům = 2 koruny (*Doubek – Koč – Urbánek 2020*). Majitelé či nájemci se často měnili. Málodky mlýny zůstávaly v majetku jednoho rodu po několik generací.

Na konci 19. století většina mlýnů sloužila už jen ke šrotování obilí k přípravě šrotu pro drůbež. Dřevo ze staveb se využívalo pro další potřeby a zděné mlýny se přeměnily na obydlí nebo k jinému účelu (*Škabrada 1996*). Značným důvodem úpadku byl nástup parních, motorových a elektrických mlýnů. V listopadu roku 1941 byla vydána vyhláška od protektorátního ministerstva o zastavení všech větrných mlýnů (*Janoška 2003*). I přes to se v některých mlýnech v noci mlelo a šrotovalo. Špatná situace nastala po roce 1945 na území

¹ Doubek, J. – Koč, B. – Urbánek, R. 2020: Co roztácel vítr. Historie a současnost větrných mlýnů, mlýnků a čerpadel. Brno, s. 23.

Sudet, majitelé mlýnů byli vystěhováni do Německa a budovy byly zkonfiskovány. Dřevěné mlýny německého typu zcela zmizely, holandské zděné chátraly. Některé z nich se podařilo zachránit díky chalupářům od sedmdesátých let 20. století. Po roce 1989 se z některých větrných mlýnů staly kulturní památky s velkým turistickým potenciálem.

Na území České republiky v minulosti stálo téměř tisíc větrných mlýnů. Dnes se jejich pozůstatky nacházejí pouze na 78 místech. V Čechách 24, na Moravě 54 (*Štěpán – Křivanová 2000*).

2.1 Vyobrazení větrných mlýnů v České republice

Nejstarší grafické znázornění na našem území najdeme na kolorovaném dřevorytu o rozměrech 142 × 70 mm v Kutnohorské bibli pocházející z roku 1489 (*Doubek 2005*). Další znázornění můžeme najít na dřevorytu v I. Knize Mojžíšově v Bibli České z roku 1549. Důležitá jsou zobrazení větrných mlýnů v Praze, na Vratislavském kolorovaném dřevorytu z roku 1562, autory jsou Jan Kozel a Michael Peterle z Annaberku a mlýn znázorněný na hřebeni nad Vltavou za Pražským hradem mezi Svatovítským chrámem a kostelem Sv. Jiří (*Burian 1966*).

Z let 1764-1768, kdy probíhalo 1. vojenské mapování, máme zaznamenáno 55 větrných mlýnů, z toho většinu na Moravě. V Čechách se nejvíce mlýnů nacházelo v okrese Hradec Králové.

Větrný mlýn nebo samotné větrné kolo se stalo symbolem, znakem pro řadu obcí. Dřevěný větrný mlýn mají ve znaku např. obce Chvalkovice v okr. Vyškov nebo Luboměř pod Strážnou v okr. Přerov. Zděný mlýn mají ve znaku např. obce Kuželov v okr. Hodonín nebo Kořenec v okr. Blansko.

2.2 Dějiny bádání

První informace o větrných mlýnech se nacházejí v obecných slovnících např. Ottův naučný slovník. Čeněk Zíbrt, byl první, kdo se snažil o soupis větrných mlýnů a to za pomoci ankety, která byla publikována v Českém lidu v letech 1925-1932 (*Zíbrt 1925 – 1926*). Výsledkem je soupis několika lokalit na Moravě a ve Slezsku. Pod vlivem Zíbrta napsal Florián Zapletal první základní článek o větrném mlýně na Hané, který vyšel v časopise Český lid (*Zapletal 1925*). Za nejdůležitější přínos v této oblasti jsou práce Václava Buriana, Oty Pokorného a Josefa Vařeky, kterým se povedlo identifikovat 896 větrných mlýnů. První souhrnnou publikaci vydal v roce 1967 Josef Vařeka, monografie obsahuje typologii větrných mlýnů v ČR (*Vařeka 1967*). V roce 1975 vychází v časopise Český lid publikace Oty Pokorného s přehlednou mapou rozšíření větrných mlýnů na území ČSSR.

Technické muzeum v Brně se hojně zabývalo problematikou větrných mlýnů. V roce 1975 uspořádalo první konferenci s touto tématikou s názvem Větrné mlýny včera a dnes. Roku 1979 vychází disertační práce ředitele Technického muzea v Brně Miroslava Berky (*Berka a kol. 1979*). V roce 2005, opět v muzeu v Brně, proběhla doposud poslední konference, kde byla založena Sekce větrné mlýny při Kruhu přátel Technického muzea v Brně, která vydává svůj časopis Hasačert. Podstatné jsou i práce Jana Doubka, který se věnuje i vodním dílům.

3. Typologie větrných mlýnů v České republice

Typologie podle Jaroslava Vařeky (*Vařeka 1967*), doplněná Janem Doubkem (*Doubek – Urbánek – Mlýnek 2011*).

4 základní kategorie:

1. Větrné mlýny německého typu (beraní, sloupové, kůzlečí, samec)
2. Větrné mlýny holandského typu (samice, zděný)
3. Větrné mlýny s Halladayovou turbínou
4. Malé větrné mlýnky s turbínou

V minulosti se na území ČR vyskytovaly další dva typy, ani jeden z nich se nedochoval: malý větrný mlýn otočný tzv. paltrok a malý větrný mlýn pevný tzv. horský.

3.1 Větrný mlýn německého typu

Jedná se o nejrozšířenější typ. Základní prvek je, že proti větru se natáčí celá stavba i s perutěmi okolo pevného středového sloupu – otce. Jsou dřevěné, hranolového typu, nejčastěji dvoupatrové o rozměrech 5x5 m, a výška se pohybuje okolo 10 m. Výška sedlové střechy mlýna se pohybuje okolo 3 m. Na čelní nebo zadní straně se nachází polovalba. Střechu nese obvykle pět párů krokví, které jsou nahoře spojeny vaznicí (*Vařeka 1967*). V prvním patře se nacházela šalanda, ta sloužila k odpočinku mlynáře či k bydlení rodiny mlynáře (*Janoška 2003*).

Výhodami dřevěných větrných mlýnů byla nižší cena na zřízení, snadné stěhování na jiné místo. Nevýhodou byla nízká životnost z důvodu vlhkosti, vichřic, bouřek a požárů.

3.2 Větrný mlýn holandského typu

Po větrných mlýnech dřevěných se jedná o druhou nejrozšířenější skupinu větrných mlýnů u nás. Proti větru se oproti německému typu natáčí pouze střecha s větrným kolem. Konstrukce je zděná z kamene nebo cihel. Mají válcovitý nebo kuželový tvar. Kruhový půdorys se pohybuje okolo 7 – 9 m, tloušťka zdi v dolní části bývá až 1 metr (*Vařeka 1967*). Výška mlýnů je v rozmezí 8 – 12 m (*Janoška 2003*). Mlýny jsou třípatrové, interiér osvětlují malé okenní otvory. Přízemí sloužilo kromě instalace více mlýnských složení, tak k obydlí pro mlynáře a jeho rodinu.

Výhodou zděných větrných mlýnů byl, jak už bylo řečeno větší prostor, dále samozřejmě větší životnost oproti dřevěným mlýnům. Nevýhodou byla vyšší cena na zřízení a neschopnost mlýn stěhovat.

Po skončení činnosti holandských mlýnů, jich byla řada zrekonstruována a využita na soukromé či později veřejné činnosti.

3.3 Větrné mlýny s Halladayovou turbínou

Tento typ turbíny můžeme považovat za vrchol v konstrukci větrných mlýnů a čerpadel. Vynálezcem byl severoamerický farmář Daniel Halladay. Jedná se o oběžné kolo z několika řadami žaluzií, které jsou ovládány pomocí táhel (*Doubek – Koč – Urbánek 2020*). Kolo má v průměru deset a více metrů.

Výhodou je jednoduchá údržba kola, naopak nevýhodou jsou vysoké ekonomické nároky na zřízení. Halladayovu turbínu můžeme vidět v Ruprechtově na Drahanské vrchovině, kde byla postavena roku 1884.

3.4 Větrné mlýnky s turbínou

Tento typ mlýnů se u nás nacházel pouze na severovýchodě Moravy. Na střeše mlýna je větrná turbína, která se natáčí díky kormidlu proti větru. Jedná se o jednopatrovou dřevěnou budovu obdélného půdorysu o rozměrech 2 – 3 m. Na našem území se začaly malé větrné mlýnky s turbínou Eclipse, stavět na konci 19. století firmou KUNZ v Hnanicích (*Doubek – Mlýnek – Urbánek 2011*).

3.5 Nedochované typy větrných mlýnů

Prvním typem byly malé větrné mlýnky otočné. Princip otáčení se skládal z koleček nebo válečků, na kterých se mlýn otáčel po kruhové dráze.

Druhým typem byly malé větrné mlýnky pevné, někdy zvané horské. To proto, že se stavěly v horských oblastech, kde bylo využíváno jen jednoho směru větru. Repliku horského mlýna můžeme vidět v osadě Medůvka v okrese Vsetín.

4. Využití větrných mlýnů

Nejzákladnějším využitím větrných mlýnů bylo jednoznačně mletí obilí, výroba krup a šrotování. Větrné mlýny však dokázaly za pomoci síly větru i další aktivity např.:

- Mletí kostí na moučku (např. Vrátno)
- Čerpání vody (např. Mšeno, Pavlovice)
- Pohánění stroje na leštění bižuterie (Horní Polubný)
- Lisování oleje (např. Mladá Boleslav, Radvanov)
- Řezání slámy (Jindřichov)

V krajině sloužil jako:

- Výrobní zařízení
- Centrum řemesel
- Orientační bod
- Společenské středisko
- Rozhledna pro turisty

5. Metodika práce

K vyhledávání a lokalizaci větrných mlýnů mohou v některých případech posloužit písemné prameny, jako jsou místní kroniky obcí, sumáře stabilního katastru a další obecní písemnosti. Nejdůležitějším zdrojem pro určení přesnosti lokality jsou prameny kartografické, zejména vojenské mapování a staré katastrální mapy.

Na mapových listech vojenského mapování jsou větrné mlýny zakresleny jednoduchou značkou černé barvy. 1. vojenské mapování probíhalo v letech 1764 – 1768 a 1780 – 1783. Podkladem byla Müllerova mapa. Pozornost byla věnována především komunikacím, vodním tokům a různým typům budov (kostely, mlýny apod.). V oblasti královéhradeckého kraje máme na 1. vojenském mapování vyobrazeno 8 větrných mlýnů, z toho 6 z okresu Hradec Králové.

2. vojenské mapování probíhalo v letech 1836 – 1852. Podkladem byly mapy stabilního katastru. Rozdílem oproti 1. mapování je větší přesnost. Mapování vznikalo v době průmyslové revoluce, kdy se zvětšovaly orné půdy a naopak lesy ubývaly. V oblasti královéhradeckého kraje máme na 2. vojenském mapování vyobrazeno 21 větrných mlýnů, nejvíce v okrese Trutnov.

3. vojenské mapování probíhalo pro Čechy v letech 1877 – 1880, pro Moravu a Slezsko 1876 – 1878. Podkladem byly opět mapy stabilního katastru. Oproti předchozím mapováním bylo vylepšeno znázornění výškopisu pomocí kót a vrstevnic. V oblasti královéhradeckého kraje máme na 3. vojenském mapování vyobrazeno 13 větrných mlýnů, z toho 7 v okrese Trutnov a 6 v okrese Hradec Králové.

Dalším velmi důležitým zdrojem jsou mapy stabilního katastru. Jedná se o mapy z let 1826 – 1843, součástí jsou i barevné kopie tzv. císařských povinných otisků. Větrné mlýny na těchto mapách jsou vyznačeny jednoznačnou značkou žluté barvy. V blízkosti mlýnů bývají často zakresleny buď žluté, nebo růžové budovy. Žlutá barva znamená, že budova byla dřevěná, růžová barva znamená, že budova byla zděná. Díky těmto mapovým podkladům můžeme velmi dobře lokalizovat mlýny do dnešní krajiny podle sledování cest, parcel apod.

Současné mapování nám pomáhá porovnat starší kartografické prameny. Často se setkáváme s místními jmény, které nám poskytují lepší přesnost v lokalizaci větrných mlýnů v terénu. Podstatným zdrojem jsou i letecké snímky a lidarové snímky, které nám poskytují náhled na situaci, jak se krajina v průběhu let měnila. Lidar je metoda, při které je využito dálkového měření na základě šíření laserového paprsku. Tato metoda se používá k mapování terénu. Na snímcích můžeme rozpoznat porostové příznaky, dochované reliktů a další

stopy po větrných mlýnech. A v neposlední řadě samotný terénní průzkum na lokalitách.

Na základě všech těchto pramenů a zdrojů byl vypracován obsáhlý katalog větrných mlýnů na území Královéhradeckého kraje. Pro lepší orientaci byl vytvořen systém přesnosti lokalizace následujícím způsobem:

- Přesnost 1 – prostor mlýna identifikován v krajině, přesnost v jednotkách m
- Přesnost 2 – prostor mlýna identifikován pomocí terénu, prvků v krajině, přesnost do 50 m
- Přesnost 3 – prostor mlýna nelze přesně identifikovat, přesnost nad 50 m

6. Větrné mlýny Královéhradeckého kraje

6.1 Bačalky, okr. Jičín

Obec Bačalky tvoří dvojici s obcí Lično v okrese Jičín vzdálená 6,3 km západně od Starých Hradů. Kolem roku 1850 nechal mlýn postavit J. Šolc (č. p. 41) v poloze Na Průhoně.

Polohu větrného mlýna v Bačalkách, lze dnes určit na přesnost 2. Lokaci lze určit díky cestě vedoucí z Bačalek do obce Osenice a díky božím mukám v podobě sochy Panny Marie, v jejíž blízkosti větrný mlýn stál (obr. 1).² Mlýn německého typu sloužil k mletí obilí a k šrotování. Roku 1870 byl přemístěn na návrší do Horních Rokytňan.

Dnes se na lokalitě nachází trvale travní porost. Podle analýzy leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.2 Bernartice, okr. Trutnov

Obec se nachází v okrese Trutnov v Královéhradeckém kraji na úpatí východních Krkonoš a Vraních hor.

Podle mapy z roku 1841 stál asi 1,7 km severně od kostela Nanebevzetí Panny Marie v Bernarticích, při hranici s katastrálním územím Královec. Mlýn se nacházel na parcele č. 1266 (obr. 2), poblíž stály dvě dřevěné stavby (č. p. 173, 174).

Polohu větrného mlýna německého typu v Bernarticích, lze dnes určit na přesnost 2. Lokaci můžeme určit pomocí mapových podkladů, podle místního jména U větrného mlýna a podle katastrální mapy, kde jsou zaznamenány stavební parcely č. 173, 174 (nyní už jenom zbořeniště), které dříve stály u větrného mlýna. Větrný mlýn stál západně od staveb na dnešní parcele č. 1269/1 (obr. 3).³

Mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělské pole. Podle analýzy leteckého snímku z roku 1953 jsou patrné příznaky po staveních, která stála vedle mlýna (obr. 4).

² N 50°22.89593', E 15°9.31030' (přesnost 2).

³ N 50°39.65425', E 15°57.88913' (přesnost 2).

6.3 Bezděkov nad Metují, okr. Náchod

Obec se nachází ve Východních Čechách v okrese Náchod. V roce 1904 zde bylo postaveno větrné čerpadlo. Důvody pro zřízení čerpadla byly protipožární opatření a zajištění pitné vody. U základní školy se vyvrtala artézská studna, poté byl postaven stožár s větrným kolem a později přikoupen rychloběžný motor.⁴

Polohu větrného čerpadla v Bezděkově, lze dnes určit na přesnost 2. A to pomocí dochovaných fotografií (obr. 5), kde čerpadlo stojí v těsné blízkosti kostela sv. Prokopa.⁵ Větrné čerpadlo je zaniklé, dnes se na místě nachází pozemková parcela č. 225/7 a dům s č. p. 203 (obr. 6). Podle analýzy leteckých snímků nejsou zaznamenány žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.4 Borovnice, okr. Trutnov

Obec leží v okrese Trutnov v Královéhradeckém kraji. Původ názvu obce pochází z pověsti od borového lesa, který zde pokrýval celou krajinu.⁶ V obci v minulosti stálo 5 větrných mlýnů. Dnes se v obci nachází replika Háklůva větrného mlýna.

6.4.1 Borovnice – Háklův původní větrný mlýn

Větrný mlýn německého typu v Borovnice je jediný, i když pouze částečně dochovaným větrným mlýnem v Čechách. Háklův mlýn společně s dalšími třemi mlýny v obci Borovnice semlely ve 40. letech 19. století 1080 měric obilí za rok (*Luděk – Vařeka 1991*). V roce 1846 jej nechal postavit Augustin Čerovský společně s domem pro bydlení. V roce 1878 opravil jedno mlecí zařízení a krupník (*Doubek – Koč – Urbánek 2020*). Po smrti Augustina a jeho synů převzal řemeslo Augustin Hakl, podle kterého je mlýn pojmenován. Augustin vyměnil moučnici za hranolový vysévač.⁷ Mlýn pravidelně fungoval do roku 1914. Po 1. světové válce občas šrotoval až do konce 2. světové. Postupně docházelo k ničení památky. V roce 1968 byl mlýn rozebrán a jeho části odvezeny do Hostinného ke konzervaci. Mlýn měl být součástí skanzenu ve Vrchlábi a v Kouřimi, kde také skončil. Skoro dalších deset let zůstávaly na místě jeho pozůstatky, avšak do té doby doku vinou trampů v roce 1979 neshořely (*Doubek – Koč – Urbánek 2020*).

⁴ Povětrník.cz Bezděkov nad Metují. [Cit. 4. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/473>

⁵ N 50°30.57375', E 16°13.96687' (přesnost 2).

⁶ Dle obecní kroniky. Borovnice. Oficiální stránky obce. [Cit. 30. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.borovnice.cz/obec/historie/>

⁷ Borovnice. Háklův původní. Povětrník.cz [Cit. 31. 5. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/327>

Půdorys stavby byl 5,5 x 5,3 m, celková výška 11,2 m. Skládal se z jednoho mlecího složení, moučnicí s vysévacím rukávem a poté hranolovým vysévačem. Měl čtyři perutě a průměr 15,5 m (obr. 7).

Polohu Háklůva větrného mlýna v Borovnici, lze dnes určit na přesnost 1. A to hlavně díky částečnému dochování základové kamenné podezdívce ve tvaru kříže (obr. 8). Lokalita se nachází na hřebeni v nadmořské výšce 512 m na parcele č. 413/3 (obr. 9).⁸ Dnes součástí lokality je i památník připomínající tuto dominantní stavbu v krajině.

V rodinné kronice majitele mlýna je zaznamenána historka: „*Hospodář z blízké vesničky Klimše vedl z Velké Borovnice kozu, kterou si přivázal ke křídlu větrného mlýna a šel si do mlýna pohovořit s mlynářem. Větrný mlýn nebyl zajištěn, zavál silný vítr, křídla se roztočila, vynesla kozu nahoru a koza se uškrtila.*“ (Doubek – Koč – Urbánek 2020).

6.4.2 Borovnice – Háklův – replika

Od roku 1997 byla snaha vrátit Háklův větrný mlýn do Borovnice. Roku 2004 bylo založeno sdružení Větrák, jehož vedoucím byl Jiří Chvojka. Při stavbě repliky jim pomáhaly kresby PhDr. Josefa Schejbala, dokumentace mlýna firmy Hynek Postl z Nové Paky (obr. 10) a další práce firmy Stavoprojekt Hradec Králové (Doubek – Koč – Urbánek 2020). V roce 1968 byl pečlivě zdokumentován stav před rozebráním původního mlýna. Základové trámův zakreslili v roce 1971 francouzští mlynáři. Na tomto základu vypracoval ing. arch. Petr Dostál stavební dokumentaci (Doubek – Koč – Urbánek 2020).

Replika mlýna se nachází 2,5 km od původního Háklůva mlýna u silnice vedoucí do obce Pecka. Větrný mlýn lze velmi dobře vidět z vlaku na trati Liberec – Pardubice.

V roce 2011 vzniklo parkoviště, chodník k mlýnu a základní kamenný kříž. V roce 2018 byla postavena nosná konstrukce z dubu (obr. 11). V roce 2019 byla stavba dokončena. V roce 2020 byl větrný mlýn slavnostně otevřen s plně funkční technologií. Replika Háklůva mlýna je jediná svého druhu volně přístupná veřejnosti k roku 2020 (obr. 12).

Mlýn je vysoký 11,2 m s půdorysem 5,6 x 5,3 m.

⁸ N 50°30.12575', E 15°38.21017' (přesnost 1).

6.4.3 Borovnice – Neumannův větrný mlýn

Větrný mlýn patřil rodu Neumannů a stál na parcele č. 581 v trati Winter Seite. Mlýn byl vzdálen asi 1100 m jihovýchodně od Kostela Sv. Víta v Borovnici. Stavba je zakreslena na 3. vojenském mapování. Byl na konci 19. století rozebrán.

Polohu Neumannova větrného mlýna v Borovnici, lze dnes určit na přesnost 3. Lokalitu, lze určit pouze orientačně pomocí sledování cest a parcel na katastrální mapě z roku 1841 (obr. 13). Mlýn se nacházel na jižní části parcely č. 529/2 (obr. 14).⁹

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází orná půda. Podle sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu.

6.4.4 Borovnice – Rolfův větrný mlýn

Větrný mlýn německého typu vlastnil sedlák Chrastian Rolf, podle kterého je mlýn pojmenovaný. Stál na parcele č. 1315 v trati Sommer Seite cca. 1100 m severovýchodně od kostela Sv. Víta v Borovnici. Mlýn je zakreslený na 2. vojenském mapování.

Polohu Rolfova větrného mlýna v Borovnici, lze dnes určit na přesnost 3. Lokalitu, můžeme určit pouze orientačně na základě sledování cest a parcel na katastrální mapě z roku 1841 (obr. 15). Dnes se jedná o parcelu č. 1314/1.¹⁰

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělská půda (obr. 16). Podle sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu.

6.4.5 Borovnice – Stuchlíkův větrný mlýn

Větrný mlýn je pojmenovaný podle rodiny Stuchlíků, kteří byli majitelé mlýna. Jednalo se o dřevěný větrný mlýn německého typu. Stál na parcele č. 623, asi 650 m jihovýchodně od kostela Sv. Víta v Borovnici v trati Winter Seite. Nacházel se nedaleko od Neumannova mlýna. Roku 1891 byl vyvrácen větrem a jeho provoz nebyl obnoven.

Polohu Stuchlíkova mlýna v Borovnici, lze dnes určit na přesnost 2. Lokalitu můžeme určit pomocí sledování parcel na katastrální mapě z roku 1841 (obr. 17). Dnes se jedná o parcelu č. 621/3.¹¹

⁹ N 50°30.28842', E 15°37.48675' (přesnost 3).

¹⁰ N 50°30.63423', E 15°37.79312' (přesnost 3).

¹¹ N 50°30.36500', E 15°37.26167' (přesnost 2).

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zalesněný prostor (obr. 18). Podle analýzy leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po stavbě.

6.4.6 Borovnice – Urbanův větrný mlýn

Dřevěný větrný mlýn německého typu stál na parcele č. 430 v trati Winter Seite. 130–140 m východně stál Háklův větrný mlýn. Mlýn je vyobrazený na 2. a 3. vojenském mapování. Posledním majitelem byl Gottfried Urban, podle kterého je mlýn pojmenován.

Polohu Urbanova větrného mlýna v Borovnice, lze dnes určit na přesnost 1. Lokalitu můžeme určit velmi přesně na základě katastrální mapy z roku 1841, kde mlýn stojí na čtvercové parcele u cesty (obr. 19). Tato parcela má dnes stejné číselné označení (č. 430).¹² Nedaleko protéká Větromlýnský potok.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází travnatá plocha v blízkosti lesního porostu (obr. 20). Podle sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po stavbě.

6.5 Bukvice, okr. Jičín

Obec se nachází v Královéhradeckém kraji v okrese Jičín. V minulosti zde měl stávat větrný mlýn neznámého typu, jeho poloha je také neznámá. Po bádání jsem usoudila, že by se mohlo jednat o špatnou interpretaci. Podle mého názoru se nejednalo o větrný mlýn, ale o vodní mlýn mezi obcemi Střevač a Bukvice, který se nacházel na Bukvickém potoku na parcele č. 499 s č. p. 60.¹³

Polohu vodního mlýna v Bukvici, lze dnes určit na přesnost 1. A to hlavně díky indikační skice z roku 1842, kde je mlýn s č. p. 60 zaznamenán (obr. 21). Vodní mlýn je zaniklý, dnes tudy stále protéká Bukvický potok, místu se říká Na mlejnkú. Na leteckém snímku z roku 1936 je jasně patrné, že zde budova mlýna stála. Na snímku z roku 1960 už byl mlýn zaniklý a nezbyly po něm žádné stopy.

¹² N 50°30.13662', E 15°38.09432' (přesnost 1).

¹³ N 50°24.16470', E 15°17.44985' (přesnost 1).

6.6 Černilov, okr. Hradec Králové

Obec Černilov se nachází asi 10 km severovýchodně od Hradce Králové. Je největší obcí v okrese Hradec Králové a skládá se ze tří místních částí – Bukovina, Černilov a Újezd. V každé části obce stál v minulosti větrný mlýn.

V roce 2016 byl postaven nefunkční větrný mlýn po cestě z Librantic do Černilova.¹⁴ Jedná se o kamennou stavbu, takže bychom mohli hovořit, že se jedná o mlýn tvz. holandského typu (obr. 22). Mlýn by měl sloužit jako galerie.

6.6.1 Černilov

Větrný mlýn německého typu se nacházel asi 800 m severozápadně od kostela Sv. Štěpána. Josef Skákal, koupil mlýn od Václava Fouska z Výravy a nechal jej postavit roku 1885 na poli, kde sloužil k mletí žita, ječmene, k výrobě krup a ke šrotování obilí.¹⁵ Svou funkci ztratil s postupným využíváním elektřiny. Byl zbořen roku 1923.

Polohu větrného mlýna v Černilově, lze dnes určit na přesnost 3. Díky značce mlýna na 3. vojenském mapování (obr. 23), lze mlýn lokalizovat do oblasti zvané Černilovská Malá strana východně od Traneckého kopce v nadmořské výšce 260 m.¹⁶ Mlýn je zaniklý, dnes pozemek slouží k zemědělským účelům, které má na starosti JZD Černilov (obr. 24). Při sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.6.2 Černilov – Bukovina

Mlýn v Bukovině měl být nejstarší a to postaven před rokem 1840. Stával cca 800 m na východ od Bukoviny na mírném návrší.

Polohu větrného mlýna v Bukovině, lze dnes určit na přesnost 3. Mlýn měl stávat na parcele č. 882 v poloze Za humny proti Černilovu.¹⁷ Ačkoliv při prohlížení starých mapových podkladů, není jasné, kde mlýn mohl stát, protože stavba není nikde zakreslena.

Mlýn zanikl na konci 19. století, dnes se v oblasti, kde mohl mlýn stát, nacházejí zemědělská pole (obr. 25). Při sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

¹⁴ N 50°15.47687', E 15°55.98583', poloha repliky větrného mlýnu v Černilově.

¹⁵ Povětrník.cz Černilov [Cit. 28. 2. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/124>

¹⁶ N 50°16.31747', E 15°55.19507' (přesnost 3).

¹⁷ N 50°15.95762', E 15°53.74895' (přesnost 3).

6.6.3 Černilov – Újezd

Větrný mlýn německého typu v Újezdě fungoval pouhé 3 roky. Roku 1884 byl přivezen z Výravy (viz 8.37.2). František Hojný nechal mlýn postavit na Tráneckém kopci (274 m. n. m.) severovýchodně od obce.¹⁸

Polohu větrného mlýn v Újezdě, lze dnes určit na přesnost 3. Díky tomu, že mlýn není nikde zakreslený, se těžko určuje bližší přesnost lokalizace. Roku 1887 vyhořel a jeho provoz nebyl obnoven. Dnes se zde nacházejí zemědělská pole (obr. 26). Při sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.7 Černý Důl – Fořt, okr. Trutnov

Městys leží v Královéhradeckém kraji v okrese Trutnov. Skládá se ze tří místních částí – Černý Důl, Čistá v Krkonoších a Fořt. V minulosti tu měly stát dva větrné mlýny.

Měly být postaveny před rokem 1842 na panském statku Fořt. Lokality nelze podle žádných pramenů určit, ani podle leteckých snímků.

6.8 Dobřenice, okr. Hradec Králové

Obec Dobřenice se nachází ve Východních Čechách 15 km jihozápadně od Hradce Králové. Dřevěný dvoupatrový větrný mlýn stál na okraji vsi, dnes při levé straně silnice vedoucí z Nechanic k Přelouči. Vznikl někdy před rokem 1755 a měl fungovat až do roku 1900. Mlýn je zobrazen na všech vojenských mapováních (obr. 27), a na císařském mapování je zakreslen na parcele č. 160 a majitelem byl Anton Fendrich (obr. 28). Poslední mlynář, který zde, vykonával mlynářské řemeslo, byl Josef Fendrich. Podle zprávy Josef odstranil lopatky a stroj pak fungoval na tzv. bubny (dvě lopatková kola na stranách mlýna otáčející se okolo svislé hřídele.)¹⁹ Po smrti Josefa Fendricha byl mlýn zbourán a dřevo využito jako palivo. Mimo mapové podklady je větrný mlýn zaznamenán na pohlednicích, kresbách apod. (obr. 29).

Polohu větrného mlýna v Dobřenicích, lze dnes určit na přesnost 2. Díky vojenskému mapování a katastrální mapy, můžeme mlýn lokalizovat na pozemek, kde stojí stavba č. p. 46 u silnice 323.²⁰

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zastavěná plocha a zahrada u rodinného domu (obr. 30). Při sledování leteckých snímků je patrné, že již

¹⁸ N 50°16.58737', E 15°54.83448' (přesnost 3).

¹⁹ Povětrník.cz Dobřenice. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/122>, [Cit. 27. 2. 2022].

²⁰ N 50°8.75162', E 15°38.49887' (přesnost 2).

v roce 1937, se na místě nacházely základy domu. Proto nejsou známé žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu.

6.9 Hajnice, okr. Trutnov

Obec leží v Královéhradeckém kraji v okrese Trutnov, cca. 12 km severovýchodně od Dvora Králové. Hlavní zástavbu vesnice tvoří části Brusnice a Kyje. V obci stávalo v minulosti pět větrných mlýnů.

6.9.1 Hajnice – Brusnice

Větrný mlýn německého typu v Brusnici (postavený před rokem 1840) je vyznačený na 2. vojenském mapování jihozápadně od mlýnu v Tadeášových domkách (obr. 31). I díky tomuto vyobrazení můžeme mlýn alespoň přibližně lokalizovat a to na přesnost 3. Jako nejpravděpodobnější místo lze určit parcelu č. 222.²¹ Na císařských otiskách jsou na parcele zakresleny dvě dřevěná stavení s č. p. 164, 165 (obr. 32).

Větrný mlýn i budovy jsou zaniklé, dnes se zde nachází orná půda (obr. 33). Na leteckém snímku z roku 1937 (obr. 34) jsou patrné na tomto místě nějaké stopy, jestli se však jedná o stopy po mlýnu nebo po stavbách, není na první pohled prokazatelné.

6.9.2 Hajnice – Brusnice – Tadeášovy domky

Větrný mlýn německého typu stál v trati Sommerflur na pastvinné parcele č. 263. Byl postavený před rokem 1840 a zbourán po roce 1880. Větrný mlýn je vyobrazený na 2. a 3. vojenském mapování.

Polohu větrného mlýna v Tadeášových domcích, lze dnes určit na přesnost 2. Díky katastrální mapě z roku 1841 (obr. 35) a nynější katastrální mapě, lze dobře určit lokalitu, kde větrný mlýn stál. Parcelace se výrazně nezměnila, proto mlýn můžeme lokalizovat na dnešní parcelu č. 264 v přibližné nadmořské výšce 541 m.²²

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělské pole (obr. 36). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po stavbě.

²¹ N 50°29.44933', E 15°53.27038' (přesnost 3).

²² N 50°29.45763', E 15°53.40805' (přesnost 2).

6.9.3 Hajnice – Horní Žďár 1

Větrný mlýn německého typu (postavený před rokem 1841) stál na okraji obce na parcele č. 1232. Vlastníkem byl baráčník Hironimus Leder.²³

Polohu větrného mlýna v Horním Žďáru, lze dnes určit na přesnost 2. Díky katastrální mapě z roku 1841, lze dobře lokalitu určit (obr. 37). Dnes se jedná o parcelu č. 1452, která je součástí parcely č. 1234.²⁴ Nadmořská výška lokality je asi 535 m.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází trvalý travnatý porost (obr. 38). Na leteckých snímkách je vidět v místech, kde mohl mlýn stát, nepravidelný útvar (obr. 39). Útvar může být známka toho, že zde opravdu větrný mlýn stál.

6.9.4 Hajnice – Horní Žďár 2

Dřevěný větrný mlýn německého typu byl postavený před rokem 1841. Stál na pozemkové parcele č. 395 v trati Elchelhof. V blízkosti stály dvě dřevěná stavení s č. p. 77, 78. Roku 1897 byl mlýn zbourán a na místě byla postavena zděná kaple.

Polohu větrného mlýna v Horním Žďáru, lze dnes určit na přesnost 2. Lokalitu můžeme určit díky katastrální mapě z roku 1841 (obr. 40). Mlýn je zakreslený hned u cesty vedoucí z části Dubový Dvůr do části obce Nouzínek. Lokalita je dnes součástí parcely č. 393/4.²⁵ Jedná se o trvalý travnatý porost.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se na místě nachází kaple Hajnice – Horní Žďár (obr. 41). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu.

6.9.5 Hajnice – Kyje

Větrný mlýn v Kyjích (postavený před rokem 1847) je vyobrazen na 2. vojenském mapování severozápadně od obce Kyje (obr. 42). Ročně semlel 10 měřic pšenice, 40 měřic žita a 100 měřic směsky.²⁶

Polohu větrného mlýna v Kyjích, lze dnes určit na přesnost 3. Podle mapy z 2. vojenského mapování a mapy císařských otisků z roku 1841 (i přesto, že zde není mlýn vyobrazený) můžeme lokalitu určit na parcelu č. 721, která leží u tratě Sommer Flur.

²³ Hajnice, Horní Žďár. Povětrník.cz [Cit. 25. 5. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/431>

²⁴ N 50°29.36517', E 15°53.03337' (přesnost 2).

²⁵ N 50°29.64327', E 15°51.05513' (přesnost 2).

²⁶ Podle sumáře oceňovacího operátu stabilního katastru. Hajnice, Brusnice. Povětrník.cz [Cit. 25. 5. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/428>

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se jedná o parcelu č. 720, sloužící k zemědělským účelům (obr. 43).²⁷ Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu.

6.10 Horní Brusnice, okr. Trutnov

Obec se nachází v Podkrkonoší podél Brusnického potoka v okrese Trutnov v Královéhradeckém kraji. V obci v minulosti stály dva větrné mlýny.

První z mlýnů je zakreslen na mapě království českého z roku 1850. Značka mlýna se nachází pod obcí Vidonice. Bližší informace k mlýnu nejsou. Dnes se v této oblasti nachází rybník u Vidonického mlýna (obr. 44).²⁸

Druhý větrný mlýn německého typu stál východně od kostela Sv. Mikuláše v Horní Brusnici na parcele č. 1213. Vedle mlýna stálo dřevěné stavení s č. p. 188. Mlýn se skládal z jednoho mlýnského složení a ročně semlel 500 měřic obilí.²⁹ Roku 1912 byl jeho provoz zrušen a mlýn rozebrán. Při pracích na honu docházelo k vyorávání kamenů ze základů mlýna.

Polohu větrného mlýna v Horní Brusnice lze dnes určit na přesnost 1. Parcela č. 1213 (obr. 45) dnes slouží k zemědělským účelům a spadá pod JZD Svornost v Horní Brusnici. Lokalitu můžeme určit pomocí mapy císařských otisků a podle katastrální mapy. Parcela, na které mlýn stál, má do dnes stejné číslo, i stavba která u mlýna stála. Dům je označován jako zbořeniště. Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělské pole (obr. 46).³⁰ Podle leteckých snímků z roku 1936, 1951 jsou patrné příznaky po mlýnu a nedaleké stavbě (obr. 47).

6.11 Hřibojedy – Hvězda, okr. Trutnov

Obec leží v Královéhradeckém kraji, asi 5 km od Dvora Králové v okrese Trutnov. Součástí obce je místní část s názvem Hvězda.

Větrný mlýn o neznámém typu byl postavený před rokem 1853. Jedinou zprávou, je že ročně semlel 250 měřic obilí o jednom složení.³¹ Lokalitu nelze podle žádných pramenů či informací určit. V minulosti, zde v obci Hvězda fungovaly dva vodní mlýny. Ani podle leteckých snímků nelze lokalitu určit.

²⁷ N 50°29.51715', E 15°56.23208' (přesnost 3).

²⁸ N 50°28.31338', E 15°38.55425' (přesnost 1).

²⁹ Podle katastrálního oceňovacího elaborátu. [Cit. 24. 5. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetnik.cz/vetrne-mlyny/detail/429>

³⁰ N 50°28.25417', E 15°39.45515' (přesnost 1).

³¹ Podle stabilního katastru z roku 1853. [Cit. 5. 5. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetnik.cz/vetrne-mlyny/detail/436>

6.12 Cholenice – Na Vinici, okr. Jičín

Obec náleží do okresu Jičín, nachází se 1 km od Kopidlna. Větrné zařízení v Cholenici bylo postaveno před rokem 1842 na parcele č. 211 nebo 212 v poloze Na Vinici (dříve U Studanek).³² Majitelem byl Václav Marek z Cholenic č. p. 58. Po zbourání bylo dřevo z mlýna využito na stavbu u č. p. 31, po mlýnu zbyla zasypaná studna.³³ Pozemek dnes obhospodařuje JZD Cholenice.

Polohu větrného mlýna v Cholenicích lze, dnes určit na přesnost 3. Větrný mlýn je zakreslený na 2. vojenském mapování severovýchodně od Cholenic (obr. 48). Na mapě je severozápadně od mlýna vyznačen Kopidlnský rybník, který bychom dnes mohli ztotožnit se Zámeckým rybníkem u zámku v Kopidlně.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází pole a lesní porost, součástí lokality je i ovocný sad na parcele č. 1227 (obr. 49). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.13 Chvaleč, okr. Trutnov

Obec leží na okraji Broumovského výběžku v okrese Trutnov v Královéhradeckém kraji. Součástí obce je i místní část Petřikovice. V obci měli stávat dva větrné mlýny.

Větrné mlýny ve Chvaleči měly být postaveny před rokem 1803–1805 na návrší označovaném jako Schaudichum při cestě Müchlweg.³⁴ Polohy větrných mlýnů ve Chvaleči, lze dnes určit na přesnost 3. Stavby nejsou zaznamenány na žádném kartografickém prameni, proto jejich lokalizaci nelze blíže určit. Podle zdroje povetnik.cz se lokalita nachází asi 800 m severovýchodně od kostela sv. Jakuba Většího.³⁵ Jejich přesnou polohu by bylo zapotřebí objasnit.

Větrné mlýny jsou zaniklé, dnes se na údajné lokalitě nachází lesní porost. V blízkosti najdeme křížovou cestu Chvaleč (obr. 50). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnech.

³² N 50°19.65650', E 15°17.77720' (přesnost 3).

³³ Povetnik.cz Cholenice [Cit. 6. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetnik.cz/vetrne-mlyny/detail/403>

³⁴ Dle informací kronikáře F. Papeže. [Cit. 5. 5. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetnik.cz/vetrne-mlyny/detail/443>

³⁵ N 50°35.95752', E 16°3.01345' (přesnost 3).

6.14 Jičín, okr. Jičín

Město Jičín se nachází v Královéhradeckém kraji v Jičínské pahorkatině na řece Cidlině. Největší rozkvět města nastal po bitvě na Bílé hoře, když Jičín dostal do své moci Albrecht z Valdštejna. V polovině 20. století bylo historické jádro města vyhlášeno za městskou památkovou rezervaci.

Větrný mlýn v centru Jičina nechal zbudovat majitel Podbranského vodního mlýna Jan Wagenknecht kolem roku 1740.³⁶ Spíše než o větrném mlýnu můžeme hovořit o větrném kolu zbudovaném v okenici v jedné ze zděných budov. V té době měl mlýn již dvě vodní kola, z důvodu nedostatku vody bylo zřízeno kolo na větrný pohon, avšak bylo využíváno pouze západního větru. Na 1. vojenském mapování je ne zcela jednoznačně vyznačena značka větrného mlýna na okraji města (obr. 51).

Polohu větrného zařízení v Jičíně, lze dnes určit na přesnost 2. Lokalizaci můžeme určit pomocí mapy vojenského mapování a katastrální mapy z roku 1840, kde jsou vyobrazené dvě vodní kola u zděné budovy č. p. 320 (obr. 52). Ve stejné budově mělo být postaveno i větrné kolo.³⁷ Budova se nacházela jihovýchodně od kostela sv. Ignáce v dnešní ulici Ruská. Větrné kolo je zaniklé, dnes se na lokalitě nacházejí novější budovy (obr. 53). Po vodních ani po větrném kole nejsou žádné pozůstatky.

6.15 Kuks, okr. Trutnov

Obec se nachází v údolí horního toku Labe, asi 6 km od Jaroměře v okrese Trutnov. V obci se nachází barokní lázeňský areál a špitál Hospital Kuks.

Větrný mlýn byl postavený někdy v 18. století a měl být zděný čili holandského typu. Sloužil k čerpání vody ze studny na zalévání zahrady.³⁸ Polohu větrného mlýna v Kuku, lze dnes určit na přesnost 3. Mlýn stál na konci zahrady u hospitalu, bližší polohu nelze určit. Větrný mlýn zanikl před rokem 1850, dnes se zde nachází prostor hřbitova (obr. 54).³⁹ Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po stavbě.

³⁶ Povětrník.cz Jičín. [cit. 10. 2. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetnik.cz/vetrne-mlyny/detail/400-jicin>

³⁷ N 50°26.11737', E 15°20.92497' (přesnost 2).

³⁸ Obec Kuks. Historický lázeňský areál. [Cit. 30. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.kuks.cz/turistika/informace-pro-turisty/historicky-lazensky-areal/>

³⁹ N 50°23.76687', E 15°53.35008' (přesnost 3).

6.16 Libčany, okr. Hradec Králové

Obec Libčany se nachází asi 10 km západně od Hradce Králové. Rozkládá se na 505, 8 hektarech a dělí se na dvě části – Libčany a Želí. Podle některých pramenů název vesnice vznikl jako ves lidí Libkových.⁴⁰

Větrný mlýn v Libčanech byl postaven před rokem 1768 a nechal ho postavit hrabě Straka.⁴¹ Jednalo se o dřevěný větrný mlýn tzv. německého typu. Stával na návrší s místním pojmenováním Na povětrníku. Že zde větrný mlýn stál, nám dokazuje mapa Pardubického panství, kterou pořídil Jiří Vischer v roce 1688. Mlýn byl zmapován a zakreslen na 1. a 2. vojenském mapování. Podobu mlýnu zachytil Jan Antonín Venuto na jedné ze svých akvarelových vedut z roku 1818, kde stojí na vyvýšeném okolí v blízkosti vesnice (obr. 55). Z malby je patrné, že se jednalo o dřevěný dvoupatrový mlýn se čtyřmi lopatky. Roku 1840 je vyobrazen na mapě císařských povinných otisků stabilního katastru na pastvinné parcele č. 61 ve výšce 275 m. n. m. (obr. 56). Zajímavostí je, že stál v těsné blízkosti vsi, což bývalo neobvyklé. Nedaleko mlýna na parcele č. 72 stálo dřevěné stavení nejasného účelu. Ve zprávě z roku 1876 je zapsáno, že mlýn byl zchátralý a z tohoto důvodu byl zbořen. Toto tvrzení vylučuje katastrální mapa z roku 1894, na které je mlýn stále vyznačen.

Polohu větrného mlýna v Libčanech, lze dnes určit na přesnost 1. Na prvním vojenském mapování je mlýn zakreslen v blízkosti tří menších vodních ploch, které bychom dnes mohli ztotožnit s rybníky U Studánky v lese, Horní a Dolní Renešák (obr. 57). Ještě v 60. letech 20. století vedla cesta na pozemek, kde dříve větrný mlýn stával. Díky sledování hlavních cest, poloh rybníků můžeme mlýn lokalizovat na pozemek č. 93 s místním názvem Kavkaz (284 m. n. m.).⁴² Jedná se o nejvýše položené místo v okolí, kde mohly být ideální povětrnostní podmínky pro fungování mlýna.

Mlýn je zaniklý, dnes se na lokalitě nachází travnatá plocha (obr. 58). Podle leteckých snímků nejsou zaznamenány porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

⁴⁰ Oficiální stránky obce Libčany, okres Hradec Králové. O obci: historie a současnost. Vytvořeno 5. 12. 2012. Dostupné z: <http://www.libcany.cz/web/index.php/o-obci/historie.html>, [cit. 10. 2. 2022].

⁴¹ Povětrník.cz Libčany. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/390>, [cit. 10. 2. 2022].

⁴² N 50°11.41203', E 15°42.00185' (přesnost 1).

6.17 Libotov, okr. Trutnov

Obec se nachází v Královéhradeckém kraji asi 6 km jižně od Dvora Králové v okrese Trutnov. V obci stály v minulosti tři větrné mlýny.

6.17.1 Libotov 1

Větrný mlýn německého typu byl postavený před rokem 1841 na parcele č. 456 v Trati Baum Flur. Podle stavebního katastru k roku 1853 ročně semlel 400 měric obilí.⁴³ V roce 1866 přišla bouře a větrem byl mlýn zničen a jeho provoz ukončen.

Polohu větrného mlýna v Libotově, lze dnes určit na přesnost 3. Lokaci můžeme určit pomocí sledování cest na mapě z druhého vojenského mapování (obr. 59) a na katastrální mapě z roku 1841 (obr. 60), tím mlýn lokalizovat na parcelu č. 1239.⁴⁴

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělská půda (obr. 61). Podle sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu.

6.17.2 Libotov 2

Větrný mlýn německého typu stál asi 100 m jižním směrem od mlýnu postaveného před rokem 1841 na parcele č. 455/2. Mlýn je vyznačený na katastrální mapě z roku 1841 (obr. 62). V roce 1898 byl rozebrán.

Polohu větrného mlýna v Libotově, lze dnes určit na přesnost 3. Lokaci nelze blíže určit, mlýn mohl stát někde na dnešních parcelách č. 1238, 1235.⁴⁵

Mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělská půda (obr. 63). Podle sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.17.3 Libotov 3

Větrný mlýn německého typu stál v jižní části obce v trati Wolf Flur na pastvinné parcele č. 544. Majitelem mlýna byl v roce 1841 Josef Pich a poté Josef Russ.⁴⁶ Roku 1895 byl rozebrán.

⁴³ Libotov. Povětrník.cz [Cit. 24. 5. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/433>

⁴⁴ N 50°24.22210', E 15°48.87357' (přesnost 3).

⁴⁵ N 50°24.11953', E 15°48.82960' (přesnost 3).

⁴⁶ Libotov. Povětrník.cz [Cit. 24. 5. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/435>

Polohu větrného mlýna v Libotově, lze dnes určit na přesnost 3. Přibližnou lokalitu, lze určit díky mapě z roku 1841 (obr. 64), do míst východně od místního hřbitova u silnice vedoucí do Hřibojed.⁴⁷ Jedná se parcelu č. 924.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělská půda (obr. 65). Podle sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po stavbě.

6.18 Librantice, okr. Hradec Králové

Obec se rozkládá severovýchodně od Hradce Králové, 4,3 km od Černilova. Podrobné dějiny mlýna sepsal pan J. Horák v Dějinách Librantic. Větrný mlýn byl postaven v roce 1855 na kopci, kterému se dnes říká Na Povětráku. Mlýn měl čtvercový půdorys o délce 5,6 m a výšce 10,7 m. Byl dvoupatrový, na přední straně nahoře se nacházela dubová hřídel, ve které byly zasazeny dva trámy. Hřídel byla v horní části položena šikmo, aby vítr mohl tlačit mlýn k zemi. V roce 1860 byla k mlýnu přistavěna novým majitelem chalupa. Po první světové válce došlo k velkému úpadku mletí obilí. Roku 1921 mlynář Josef Uhlíř zemřel a nový majitel František Prokeš chtěl stavbu rozbourat a dřevo použít na palivo.⁴⁸ Státní památkový úřad to však zamítl, jenomže o mlýn se nikdo nestaral, a tak jednoho dne přišla bouře se silným větrem a velká část mlýna poškodila, a po několika desítkách let dále jeho zbytky chátraly, až byl větrák roku 1947 zbourán. Značka větrného mlýna v Libranticích se nachází na 3. vojenském mapování (obr. 66), a k dispozici jsou různé fotografie, pohlednice, kresby, plány (obr. 67).

Polohu větrného mlýna v Libranticích, lze dnes určit na přesnost 2. Podle sledování cest na 3. vojenském mapování, charakteru terénu a prvků v krajině, lze mlýn lokalizovat, jak už nám název napovídá, na lokalitu Na Povětráku (278 m. n. m.) asi 600 m jihovýchodně od návsi.⁴⁹

Mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází lesní porost oválného půdorysu (obr. 68). Při sledování leteckých snímků (1937 a dále), je patrné, že na místě jsou pozůstatky stavení (obr. 69).

6.19 Mladějov – Pařízek (dříve Skaříšov), okr. Jičín

Obec Mladějov se nachází asi 5 km severovýchodně od Sobotky v okrese Jičín. Skaříšov je zaniklá osada u Mladějova. Dnes se na místě nachází Pískovna Střeleč, kde se těží sklopísek na výrobu skla.

⁴⁷ N 50°23.81810', E 15°49.08478' (přesnost 3).

⁴⁸ Librantice. Dostupné z: <http://www.librantice.cz/librantick%C3%BD-v%C4%9Btrn%C3%BD-ml%C3%BDn>, [Cit. 27. 2. 2022].

⁴⁹ N 50°14.27697', E 15°57.59173' (přesnost 2).

Dřevěný větrný mlýn německého typu byl postaven v roce 1854. V provozu byl pouhých deset let. Ročně semlel 1300 korců obilí.⁵⁰ Větrné zařízení namaloval na jednom ze svých obrazů Antonín Waldhauser z roku 1860 (obr. 70). Na malbě můžeme vidět, že mlýn stával na vyvýšeném bodě a na protějším vršku stojí hrad Trosky. Mlýn je dřevěný, dvoupatrový. Na perutích můžeme vidět, že mlýn byl již v chátrajícím stavu.

Polohu větrného mlýna v Mladějově, lze dnes lokalizovat na přesnost 3. Z důvodu, že obec byla zničena těžbou sklopisku, tak poloha mlýna je pouze orientační (obr. 71).⁵¹

6.20 Nová Paka, okr. Jičín

Město Nová Paka o rozloze 2868 ha se nachází v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji. Skládá se z několika místních částí např. Heřmanice, Kumburský Újezd, Studénka, Vlkov atd.

6.20.1 Nová Paka – Heřmanice

Luděk Štěpán v svém díle *Dílo a život sekerníků v Čechách (Štěpán – Křivanová 2000)* zaznamenal stavební plán větrného mlýna v Nové Pace č. p. 115, který zpracoval J. Mánička v roce 1850 (obr. 72). Není jisté, jestli byl skutečně mlýn postaven.

6.20.2 Nová Paka – Kumburský Újezd

Větrný mlýn německého typu byl postavený někdy po roce 1837, nechal jej postavit sekerek Josef Majzner a později tu pracoval jeho syn Josef. Ve mlýně se mlelo a šrotovalo obilí pro místní obyvatele Stavu, Studénky a Újezdu.⁵² Nějakou dobu před vichřicí, která větrný mlýn zničila, se tu mlela čekanka. Tato vichřice přišla v roce 1882 a větrem byly odneseny perutě z mlýna až ke Studénce. Samotné stavení na místě stálo do roku 1923. Další materiál z mlýna byl použit na stavbu obytného stavení s č. p. 13.

Polohu větrného mlýna v Kumburském Újezdě, lze dnes určit na přesnost 2. Lokaci můžeme určit díky vyobrazení na 2. vojenském mapování vedle vedlejší cesty vedoucí z Vlkova do Újezda (obr. 73). Dále díky značce mlýna na katastrální mapě z roku 1842, kde je mlýn naznačen na parcele č. 239 (obr. 74).

⁵⁰ 1 korec = 93,5 l obilí. [Cit. 22. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/452>

⁵¹ N 50°29.69558', E 15°14.56908' (přesnost 3).

⁵² Roční kapacita mlýna byla na 300 měřič obilí. [Cit. 22. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/408>

Větrník stál v blízkosti cesty, která se na místě nachází do dnes. I samotný název trati U větráku (445 m. n. m.), nám napovídá, že se tu větrný mlýn nacházel.⁵³

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělské pole a nedaleký lesní porost (obr. 75). Budova č. p. 13, jejíž základy byly odebrány ze zbytků větrného mlýna, zde stojí na parcele č. 163. Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu.

6.20.3 Nová Paka – Studénka, Žižkov, Hrnčířův kopec

Větrný mlýn německého typu stával v roce 1842 severně od obce Studénka na pozemkové parcele č. 96 společně s dřevěnou stavbou vedle mlýna. Roku 1850 větrný mlýn i s přilehlým domem koupil Josef Lukeš. Nejprve se mu dařilo, když nastala krize, přenechal mlýn svému synovi. Ale roku 1860 domek vyhořel a syn Josef mlýn dal do pronájmu Bergrovi z Vrchoviny, který zde mlel čekanku (*Riedl 1927*). O dva roky později vyhořel i mlýn a jeho provoz již nebyl obnoven.

Polohu větrného mlýna ve Studénce, lze dnes určit na přesnost 1. Lokaci můžeme určit díky zakreslení mlýna na 2. vojenském mapování, kde je značka mlýna vyznačena jižně od Nové Paky (obr. 76). A pomocí katastrální mapy, kde je mlýn zakreslený na parcele č. 96 (obr. 77). Lokalita se nachází v poloze Hrnčířův kopec (489 m. n. m.).⁵⁴

Větrný mlýn je zaniklý, avšak budova (přestavěná) s č. p. 21 zde stále stojí. Okolo se nacházejí louka a lesní porost (obr. 78). Podle leteckých snímků nejsou po mlýnu patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.21 Ostroměř – Domoslavice, okr. Jičín

Ostroměř se nachází 7 km západně od Hořic v okrese Jičín. Dělí se na čtyři místní části – Domoslavice, Nové Smrkovice, Ostroměř a Sylvarův Újezd. Domoslavice se nacházejí 2 km jihovýchodně od Ostroměře.

Větrný mlýn podle J. Horáka stál na výšině východně od č. p. 23 a 31 na místě zvaném Durdička (*Horák 1877*). Polohu větrného mlýna v Domoslavicích lze dnes určit na přesnost 2. Lokaci můžeme určit pomocí katastrální mapy z roku 1842 (obr. 79), kde je zakreslená značka větrného mlýna na parcele č. 158/1 v poloze Kamenec.⁵⁵

⁵³ N 50°28.47123', E 15°29.68537' (přesnost 2).

⁵⁴ N 50°28.95652', E 15°30.70375' (přesnost 1).

⁵⁵ N 50°21.67683', E 15°33.63192' (přesnost 2).

Větrný mlýn zanikl někdy po roce 1850, dnes se zde nacházejí zemědělská pole a louky (obr. 80). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.22 Podhradí – Šlikova Ves, okr. Jičín

Městys Podhradí leží v královéhradeckém kraji, cca 3,5 km jihozápadně od Jičína. V Podhradí se nachází zřícenina hradu Veliš (429 m. n. m.). Městys tvoří pět částí – Čejkovice, Hlásná Lhota, Podhradí, Šlikova Ves a Vokšice.

Větrný mlýn německého typu stál původně v Levínské Olešnici, roku 1860 byl prodán do Brda a následně o čtyři roky později převezen do Podhradí u Veliše. Majitelem byl F. Lukeš, který si z rozvalin hradu postavil obytné stavení pro sebe a svou rodinu. Po roce 1868 se vystřídal několik majitelů, až na jaře v roce 1897 přišla vichřice, kdy blesk udeřil do hřídle, a perutě mlýna se zřítily. Zděné obydlí (č. p. 57 v poloze Podhradská, později Na kopci), které si majitel pro sebe a svojí rodinu postavil, zde stálo ještě po fungování samotného mlýna. Dle kresby z roku 1885 je patrné, že větrný mlýn byl dřevěný se čtyřmi lopatky (obr. 81). Na boku bylo schodiště vedoucí do šalandy.

Polohu větrného mlýna v Podhradí, lze dnes určit na přesnost 3. Lokaci můžeme určit pouze orientačně pomocí místního názvu U větráku (343,9 m. n. m.) na mapě z roku 1951 (obr. 82). Lokalita se nachází jihovýchodně od zříceniny hradu Veliš, v poloze Na kopci.⁵⁶

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází louka, stavení s č. p. 58 a lesní porost (obr. 83). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky, ani jiné viditelné stopy.

6.23 Praskačka, okr. Hradec Králové

Praskačka se nachází cca 7 km jihozápadně od Hradce Králové. Skládá se z pěti místních částí – Krásnice, Praskačka, Sedlice, Vlčkovice, Žižkovec. V obci stály 3 větrné mlýny, první z nich byl postavený před rokem 1718, druhý byl převezen ze Stěžer roku 1787 a třetí se nacházel v Sedlici před rokem 1850.

6.23.1 Praskačka (1718)

Jednalo se o dřevěný větrný mlýn německého typu. Čeněk Zíbrt roku 1718 pojednává zprávu o mlynáři Matěji Vinklářovi, který zde hospodařil.⁵⁷

⁵⁶ N 50°24.92743', E 15°19.22728' (přesnost 3).

⁵⁷ Ročně vydělával 30 zlatých a 14 zlatých odevzdával vrchnosti. Dostupné z: <http://www.povetnik.cz/vetrne-mlyny/detail/391>, [cit. 24. 2. 2022].

Polohu větrného mlýna v obci Praskačka z 1. poloviny 18. století, lze dnes určit na přesnost 3. Podle sledování cest na 1. vojenském mapování (obr. 84), můžeme mlýn lokalizovat do míst, kde se dnes nachází místní písniček Praskačka.⁵⁸

Mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází písniček a okolní pole (obr. 85). Při sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.23.2 Praskačka (1787)

Tento větrný mlýn byl roku 1787 převezen ze Stěžer (okr. Hradec Králové) a postaven na návrší v blízkosti vesnice. Mlýn je vyobrazený na 2. vojenském mapování (obr. 86) v místech, kde nedaleko stál jeho předchůdce. Na císařských otiskách z roku 1840 je zaznamenán na pastvinné parcele č. 528 v poloze Pod větrným mlejnem před příkopem (obr. 87). První záznam o majiteli pochází z roku 1840 a byl jím dědičný pachtýř Franz Pelzmann a následně Johann Dolanský.⁵⁹ Před první světovou válkou došlo k přestavbě mlýna majitelem Hrochem, který ke čtyřem lopatkám přidal další čtyři. Osm lopatek bylo v tehdejší době v Čechách neobvyklé. Roku 1926 dřevěný mlýn shořel.

Díky dochovaným starým fotografiím, máme jasnou představu, jak větrný mlýn vypadal před i po rekonstrukci. Na první fotografii je jasně patrné, že se jednalo o dvoupatrové dřevěné stavení se čtyřmi lopatkami a sedlovou střechou (obr. 88). Z boku se nacházelo schodiště, které vedlo do šalandy v prvním patře. Místnost byla vysunutá z profilu a obvykle sloužila pro uchování nejdůležitějšího nářadí pro mlynáře. Vedle mlýna stávalo malé dřevěné stavení. Na další fotografii již můžeme vidět mlýn po opravě. Střecha byla snížena a byla na ní zbudována nástavba (obr. 89). Mlýn obsahoval 8 lopatek, vedle mlýna se nachází dům, před kterým stojí muž v klobouku (mohlo by se jednat o tehdejšího majitele).

Polohu větrného mlýna v Praskačce z 2. poloviny 18. století, lze dnes určit na přesnost 2. Místo, kde se mlýn nacházel je asi 350 m severně od kostela Nejsvětější trojice.⁶⁰ Podle sledování cesty, vedoucí dnes od místního hřbitova k písničku, a podle starých katastrálních map, můžeme mlýn lokalizovat do místa, kde se dnes nachází hřbitov (obr. 90).

Mlýn i okolní stavby jsou zaniklé. Při sledování leteckých snímků je patrné, že v roce 1946 zde stály základy hřbitova a nad ním jsou viditelné stopy,

⁵⁸ N 50°10.53025', E 15°44.70465' (přesnost 3).

⁵⁹ Povětrník.cz Praskačka. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/126>, [cit. 24. 2. 2022].

⁶⁰ N 50°10.44785', E 15°44.67835' (přesnost 2).

kteře nelze snadno identifikovat, zda by se mohlo jednat o pozůstatky mlýna či staveb, které zde stály (obr. 91).

6.23.3 Praskačka – Sedlice

O větrném mlýnu v Sedlice nemáme téměř žádné informace. Vyobrazení známe z 1. vojenského mapování a z katastrální mapy z roku 1840, kde je značka větrného mlýnu zakreslena na parcele č. 264 při cestě vedoucí do Hubenic (obr. 92). Díky těmto mapovým podkladům máme informaci, že mlýn musel být postavený před rokem 1764 a fungoval minimálně do roku 1850.

Polohu větrného mlýna v Praskačce – Sedlici, lze dnes určit na přesnost 3. Podle sledování katastrální mapy, můžeme mlýn lokalizovat na parcelu č. 684 nebo 683, které se nacházejí v oblasti s místním názvem Vrchy (251 m. n. m.).⁶¹ V blízkosti leží místo, kterému se říká Pod Větrníkem, značící, že se zde větrný mlýn stával.

Mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělské pole (obr. 93). Při sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.24 Rokytňany, okr. Jičín

Obec Rokytňany se nachází v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji. Dělí se na Horní a Dolní Rokytňany.

Dřevěný větrný mlýn německého typu stál severně od Horních Rokytňan v trati Kopanina. Mlýn sloužil k mletí obilí, šrotování, k výrobě krup a jáhel. Mlýn byl do Rokytňan převezen z nedaleké obce Bačalky (viz 8.2). Tenkrát jej koupil Prokúpek z Osenic a svojí funkci zde vykonával do roku 1898. Po skončení provozu ho majitel rozebral a materiál byl využit na stavební účely a pro soustruhování.⁶²

Polohu větrného mlýna v Rokytňanech, lze dnes určit na přesnost 3. Lokace je pouze orientační, i přesto, že máme větrný mlýn vyobrazený na katastrální mapě z roku 1842 na parcele č. 566/2 (obr. 94). Parcelu bychom mohli ztotožnit s dnešním č. 584 v poloze Kopanina (374 m. n. m.), který je součástí pozemků JZD Veselice.⁶³

⁶¹ N 50°9.30337', E 15°43.32500' (přesnost 3).

⁶² Povětrník.cz Rokytňany. [Cit. 21. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/407>

⁶³ N 50°23.24997', E 15°8.39007' (přesnost 3).

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělské pole (obr. 95). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.25 Samšina – Plhov – Bicanka, okr. Jičín

Obec Samšina se nachází cca 4,5 km východně od Sobotky v okrese Jičín. Plhov je malá vesnička součástí obce Samšina ve vzdálenosti 2,1 km.

Jednalo se o větrný německého typu. Nedaleko se nacházelo, dřevěné stavení s č. p. 27. Majitelem mlýna byl Franz Lhotta a poté Johann Jeschinsky. Mlýn se skládal ze dvou složení, což bylo v Čechách výjimečné.⁶⁴ Mlýn vyhořel v rozmezí let 1870–1878. Poslední majitel prodal usedlost Václavu Ortovi.

Polohu větrného mlýna v Plhově, lze dnes určit na přesnost 1. Lokaci lze dobře identifikovat díky sledování cest a prvků krajiny na 2. vojenském mapování (obr. 96) a díky katastrální mapě z roku 1842, kde je zakreslen cca 500 m od rybníka na návsi v Plhově, na pastvinné parcele č. 113 (obr. 97). Větrný mlýn je zaniklý, dnes se jedná o pole s č. 115/3, které je součástí pozemků JZD (obr. 98).⁶⁵ Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.26 Sobotka – Bořenovy, okr. Jičín

Město Sobotka se nachází k královéhradeckém kraji v okrese Jičín. Díky své poloze na jižním okraji Českého ráje, je město často vyhledávaným turistickým místem. Město leží cca 15 km od Jičina.

Zděný větrný mlýn holandského typu (jediné svého druhu na okrese) nechal roku 1842 postavit Jan Jiroš. Ten z počátku bydlel ve světnici, která byla součástí mlýnského stavení. Roku 1845 si postavil vedle mlýna vlastní dům s č. p. 275. V roce 1842 byl majitelem Jan Šustr, následně rozdělil mlýn na dvě poloviny svému bratrovi Josefovi Šustrovi a Barboře Šustrové. Poslední mlynář ve mlýně byl František Šustr. V 19. století se mlýn skládal z jednoho složení, v posledních letech své funkčnosti se ve mlýně pouze šrotovalo a to do roku 1901, kdy přestal fungovat z důvodu rozmachu vodních mlýnů. Rozebrán byl v rozmezí let 1925–1926. František Šustr je pohřbený na hřbitově v Sobotce, na náhrobním kameni je

⁶⁴ Povětrník.cz Samšina, Plhov. [Cit. 7. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/405>

⁶⁵ N 50°27.95107', E 15°13.32912' (přesnost 1).

obrázek jeho větrného mlýna (obr. 99). U mlýna v minulosti stávala veliká lípa, pod níž se nacházela studánka.⁶⁶ Lípa zanikla společně s mlýnem.

Větrný mlýn byl 13 m vysoký, třípodlažní v průměru 9 m. Podle dochovaných fotografií můžeme vidět, že měl válcovitý tvar s jehlancovou střechou a čtyřmi perutěmi (obr. 100). Vedle stálo dřevěné stavení.

Polohu větrného mlýna v Bořenovech, lze dnes určit na přesnost 1. Mlýn stál na parcele č. 1089 na vrchu u obce Bořenov. Lokaci můžeme určit pomocí místního jména Na Větráku severovýchodně od Sobotky a cca 600 m od osady Čalovice.⁶⁷ A díky katastrální mapě z roku 1842, kde je značka větrného mlýna zakreslená u cesty vedoucí z Bořenova do Benešova a dále do Sobotky (obr. 101).

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se na lokalitě nachází dům s č. p. 275 (obr. 102) s okolním pozemkem (louka, stromy). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu. Značka bývalého větrného mlýna je zaznamenána na Mapy.cz i s fotografií kamenné čtvercové nízké stavby (obr. 103).

6.27 Stará Paka – Brdo, okr. Jičín

K obci Stará Paka patří pět dalších obcí – Brdo, Karlov, Krsmol, Roškopov a Ústí u Staré Paky. Vesnice Brdo leží 3 km na západ od Nové Paky v okrese Jičín.

Dřevěný větrný mlýn německého typu byl roku 1860 přivezen z Levínské Olešnice vzdálené 11 km od Brda. Majitelem byl Josef Künich a nechal jej postavit nedaleko Příčnice. Jako mlynář tu působil Josef Lukeš ze Studénky a roku 1864 jej nechal prodat do Podhradí u Veliše (podle zdroje Povětrník.cz je zapotřebí tuto informaci důkladně ověřit. Dle informací F. Lukeše stál větrný mlýn na pozemku č. 7 a roku 1864 byl převezen do Podhradí u Jičina).

Polohu větrného mlýna v obci Brdo, lze dnes určit na přesnost 3. K mlýnu nejsou žádné známé mapové podklady, proto jeho polohu můžeme určit pouze orientačně. Stavení se mělo nacházet v poloze Na Příčnici (430–500 m. n. m.) mezi obcí Brdo a Novou Pakou.⁶⁸

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nacházejí pole, louky a zastavěné parcely (obr. 104). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu.

⁶⁶ O lípě se říkalo, že dohoní Semtinskou. [Cit. 22. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/129>

⁶⁷ N 50°28.38333', E 15°11.65833' (přesnost 1).

⁶⁸ N 50°29.93995', E 15°29.26320' (přesnost 3).

6.28 Starý Rokytník, okr. Trutnov

Obec je součástí města Trutnov. Leží 3,5 km jihovýchodně od Trutnova. O větrném mlýnu, který se tu v minulosti nacházel, nejsou žádné zmínky. Jediným důkazem je nakreslená značka na mapě Království českého. Podle tohoto pramene, můžeme určit, že mlýn musel být postavený před rokem 1850.

Polohu větrného mlýna ve Starém Rokytníku, lze dnes určit na přesnost 3. Podle mapy z roku 1850 (obr. 105) můžeme mlýn lokalizovat do míst Adamova údolí k řece Úpě.⁶⁹ Nedaleko protéká Mlýnský potok, na kterém se nacházejí tři vodní mlýny.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází lesní porost (obr. 106). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.29 Stěžery, okr. Hradec Králové

Obec Stěžery se nachází západně od Hradce Králové na celkové rozloze 1 282 ha a součástí vesnice jsou tři místní části – Stěžírky, Charbuzice a Hřibsko. Stěžery leží mezi čtyřmi předhistorickými obchodními stezkami. Při východě probíhá stezka spojující Podkrkonoší a Chrudim, jižně se nachází do dnešních dob silnice z Hradce do Prahy, středem prochází stezka spojující Hradec Králové s Nechanicemi a Bydžovem a západně probíhá stezka z Prahy přes Náchod až do Polska.⁷⁰

Větrný mlýn v oblasti obce Stěžer byl postaven před rokem 1765. Jednalo se o dřevěný větrný mlýn německého typu. O mlýnu z let kdy stál na území Stěžer, než byl převezen do Práskačky, nemáme téměř žádné informace, zakreslený mlýn se čtyřmi lopatky máme pouze na 1. vojenském mapování z let 1764–1767 (obr. 107). Podle všeho byl zbourán kolem roku 1787 a převezen do nedaleké Práskačky, se stěhováním větrných mlýnů německého typu se můžeme setkat poměrně často, převezení takového mlýnu stačilo na 12–17 povozů (*Doubek – Koč – Urbánek 2020*).

Polohu větrného mlýna ve Stěžerech, lze dnes určit na přesnost 1. Na 1. vojenském mapování je mlýn zakreslen u Kuklen v blízkosti malého potoka, který bychom dnes mohli ztotožnit s Plačickým potokem. Díky sledování cest a vodního toku můžeme mlýn lokalizovat na parcelu č. 711 u obchvatu dálnice D11 u Kuklen.⁷¹

⁶⁹ N 50°32.43825', E 15°58.32008' (přesnost 3).

⁷⁰ HONC, J. O minulosti, jménu a nejstarších dějin Stěžer do roku 1547. Stěžery oficiální web obce. Vytvořeno 21. 6. 2021. Dostupné z: <https://www.stezery.cz/o-minulosti-jmenu-a-nejstarsich-dejinach-stezer-do-roku-1547/d-6634/p1=6758>, [cit. 10. 2. 2022].

⁷¹ N 50°12.10103', E 15°45.59048' (přesnost 1).

Mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělské pole (obr. 108). Při sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po stavbě.

6.30 Stračov, okr. Hradec Králové

Obec Stračov leží severozápadně od Hradce Králové. Součástí Stračova je místní část Klenice, obec patří do mikroregionu Nechanicko.

Větrný mlýn německého typu měl stávat severně asi 500 m od kostele sv. Jakuba Staršího na parcele č. 171, nedaleko přes cestu stály dvě stavení. Polohu větrného mlýna v obci Stračov, lze dnes lokalizovat na přesnost 3. Mlýn není zakreslený na žádném mapování, tak se těžko určuje přesnější lokalizace. I přesto podle katastrální mapy z roku 1841 (obr. 109), kde jsou zobrazené dvě zmiňované budovy, můžeme počítat, že větrník stál v oblasti s názvem Na Širokém (298 m. n. m.).⁷²

Mlýn i stavení č. 91 a 92 jsou zaniklé, dnes se zde nachází zemědělské pole (obr. 110). Nejsou doložené žádné známé vyobrazení či fotografie. Při sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.31 Syrovátka, okr. Hradec Králové

Obec Syrovátka se nachází asi 13 km jihozápadně od Hradce Králové.

Větrný mlýn v obci Syrovátka byl postaven před rokem 1768. Jednalo se o dřevěný větrný mlýn německého typu, který byl vyznačen na 1. vojenském mapování v blízkosti dalšího větrného mlýnu v nedalekých Dobřenicích (obr. 111). V protokole stabilního katastru byl jako vlastník parcely evidován Johann Scholta. Mlýn byl zapsaný i v Oceňovacím katastrálním elaborátu z roku 1853 a ohodnocen v sumáři Oceňovacím operátu stabilního katastru kraje Královéhradeckého.⁷³

Kvůli špatnému stavu byl mlýn roku 1867 rozebrán. Základy mlýna (mlýnské kameny a malý špýchárek) byly na místě až do roku 1924.

Polohu větrného mlýna v obci Syrovátka, lze dnes určit na přesnost 1. Na katastrální mapě z roku 1841 je patrné, že mlýn stával, na pastvinné parcele č. 95 u cesty, která vedla ze vsi na jihozápad a dnes již neexistuje (obr. 112).

⁷² N 50°18.49077', E 15°38.42022' (přesnost 3).

⁷³ Na 1500 měřic obilí se odhaduje roční výroba v mlýně v obci Syrovátka, což je mnohem více než v ostatních větrných mlýnech, i přesto, že zde pracoval pouze jeden mlynář o jednom složení. Povětrník.cz Syrovátka. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/394>, [cit. 10. 2. 2022].

Podle sledování cest a katastrálních map, můžeme mlýn lokalizovat na dnešní parcelu č. 368/2.⁷⁴ Dům s č. p. 27 bychom mohli ztotožnit se dřevěným stavením č. 45, které na tomto místě stálo v době fungování mlýna a i následně po zboření. Lokalita se nachází na areálu označeným místím názvem Na Větráku v nadmořské výšce 260 m, samotný název nám napovídá, že zde mohl mlýn v minulosti stávat (obr. 113).

Mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělské pole a v blízkosti malý lesní porost. Při sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.32 Teplice nad Metují – Zdoňov, okr. Náchod

Město se nachází v Královéhradeckém kraji v okrese Náchod na horním toku řeky Metuje, v nadmořské výšce 464 m. Město se skládá z několika místních částí – Bohdašín, Dědov, Dolní Teplice, Horní Teplice, Javor, Lachov, Libná, Skály a Zdoňov.

Větrný mlýn německého typu stál ve Zdoňově již před rokem 1842. Mlýn byl postaven asi 1,5 km severovýchodně od kostela Nejsvětější Trojice. Polohu větrného mlýna ve Zdoňově, lze dnes určit na přesnost 3. Díky zakreslení na 2. vojenském mapování (obr. 114), můžeme mlýn přibližně lokalizovat na pozemky bývalé Koubkovy usedlosti č. p. 179.⁷⁵ Kdy mlýn přestal vykonávat svoji funkci je neznámé.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nacházejí pole, louky a lesy (obr. 115). Podle leteckých snímků nejsou zaznamenány porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.33 Třebihošť – Zvičina, okr. Trutnov

Obec se nachází v královéhradeckém kraji v okrese Trutnov. Rozkládá se na jižním svahu Zvičiny v Podkrkonoší, asi 10 km od Dvora Králové.

Větrný mlýn byl postaven před rokem 1847 na parcele č. 32. Majitelem byl Wenzel Dittrich ze Zvičiny.⁷⁶ Fungoval do roku 1880, o dvacet let později byl zbořen. Dřevo se spálilo a kámen byl dále využit.

Polohu větrného mlýna ve Zvičině, lze dnes určit na přesnost 3. Polohu lze určit pouze orientačně. Nemáme žádné mapové podklady pro lokalizaci.

⁷⁴ N 50°9.04697', E 15°39.63137' (přesnost 1).

⁷⁵ Pozemkové parcely č. 1484, 1485 a 1486. N 50°38.69480', E 16°8.87420' (přesnost 3).

⁷⁶ O jednom složení s jedním pracovníkem semlel ročně 550 měřic obilí. [Cit. 26. 4. 2022].

Dostupné z: <http://www.povetnik.cz/vetrne-mlyny/detail/448>

Podle Povětrník.cz stál 100 m severně od kostela Sv. Jana Nepomuckého.⁷⁷
Toto tvrzení nemám na základě čeho potvrdit.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází lesní porost (obr. 116).
Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu.

6.34 Větrník – Vestec u Hoříček, okr. Náchod

Malá vesnička Větrník se nachází v okrese Náchod, je součástí obce Vestec. O větrném mlýnu nemáme žádné informace, až na tu, že tu měl větrný mlýn stávat. Jediné co nám napovídá, že zde opravdu mlýn mohl, být postavený je název místa. Tento typ názvu známe už z předcházejících lokalit. Lokalita se nachází jihovýchodně od Lhoty pod Hoříčkami a jihozápadně od Vestce.⁷⁸
*„Ve Větrníku stával za starých dob na pozemku č. 14 větrný mlýn a od tohoto dostala osada u mlýna se nalézající jméno Větrník“.*⁷⁹

Polohu větrného mlýna ve Větrníku, lze dnes určit na přesnost 3. Podle záznamu z obecní kronika víme, že mlýn stával někde v obci, ale přesná poloha je neznámá. Při sledování leteckých snímků nejsou zaznamenány žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po stavení.

6.35 Vítězná, okr. Trutnov

Obec Vítězná se nachází v okrese Trutnov, severovýchodně od Dvora Králové nad Labem. V roce 1931 obec vznikla sloučením několika okolních vesnic (Kocléřov, Huntířov, Komárov, Hájemství a Záboří).

Podle databáze větrných mlýnů Povětrník.cz v obci Vítězná a jejich částech stávalo celkem sedm větrných zařízení a to v průběhu od 2. poloviny 18. století až do konce 2. světové války.

6.35.1 Vítězná – Huntířov

Větrný mlýn německého typu v Huntířově byl postaven před rokem 1841. V provozu byl do roku 1876, pak sloužil pouze jako obydlí. V 50. letech 20. století byl dům zbourán.

Polohu větrného mlýna v Huntířově, lze dnes určit na přesnost 3. Lokaci lze určit pomocí mapy z 3. vojenského mapování (obr. 117) a díky

⁷⁷ N 50°27.35738', E 15°41.73837' (přesnost 3).

⁷⁸ N 50°25.00633', E 16°0.68005' (přesnost 3).

⁷⁹ Záznam J. Faltuse z obecní kroniky. Povětrník.cz. [Cit. 4. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/vetrne-mlyny/detail/411>

místnímu jménu Na větrníku (499 m. n. m.).⁸⁰ Mlýn se nacházel na části dnes zvané jako Na větrníku (499 m. n. m.). Nedaleko protéká Huntířovský potok.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zalesněný prostor (obr. 118). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.35.2 Vítězná – Kocléřov (1764)

Větrný mlýn byl postavený před rokem 1764 a zbořen před rokem 1836. Typ neznáme, avšak můžeme předpokládat, že se jednalo o dřevěný větrný mlýn německého typu.

Polohu větrného mlýna v Kocléřově, můžeme dnes lokalizovat na přesnost 3. Lokaci lze určit pouze orientačně a to jenom díky mapě z 1. vojenského mapování, kde je mlýn zakreslen nad obcí Kocléřov u cesty vedoucí do obce Pilníkov (obr. 119). Rybník, který je vyznačený na mapě jihozápadně od mlýna, bychom dnes mohli ztotožnit s rybníkem Bahňák. Místo, kde mlýn stával, se nachází severozápadně od kostela Sv. Václava (528 m. n. m.).⁸¹ Nedaleko se nachází místo označené U křížku a v blízkosti protéká Huntířovský potok.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělská půda (obr. 120). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky, ani jiné viditelné stopy po mlýnu.

6.35.3 Vítězná – Kocléřov 1 (1789)

Tento větrný mlýn byl údajně postavený v roce 1789 a zbořen po roce 1830. O mlýnu neznáme žádné informace a nemáme k němu ani žádné mapové podklady.

Větrný mlýn v Kocléřově nelze na základě žádných zpráv ani vyobrazení lokalizovat.

6.35.4 Vítězná – Kocléřov 2

Pod kostelem Sv. Václava v Kocléřově stávalo stavení, které sloužilo jako větrný mlýn, pekárna a obchod. Do domu bylo zasazeno mlýnské kolo s hřídelí. Mlýnské stavení vlastnil Franz Anders a od roku 1941 jako pekař a mlynář zde vykonával svoji živnost Gustav Taube s jeho manželkou a to do roku 1945, kdy mlecí zařízení nechal odstranit Josef Macháček a provozoval zde pouze

⁸⁰ N 50°29.00240', E 15°47.93527' (přesnost 3).

⁸¹ N 50°29.84417', E 15°47.90398' (přesnost 3).

pekařství.⁸² Jednalo se o větrný mlýnek s turbínou zasazený do domu č. p. 4 (obr. 121).⁸³ Větrný mlýnek a turbína byl odstraněn z domu po roce 1945.

Polohu větrného mlýna v Kocléřově, lze dnes určit na přesnost 1. Takhle přesnou lokaci, lze určit hlavně proto, že se dům, ve kterém bylo mlecí zařízení vystavěno, na místě stále nachází (obr. 122). Dům leží 76 m jihovýchodně od kostele Sv. Václava. Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnu s turbínou.

6.35.5 Vítězná – Kocléřov 3, 4 (19. století)

Podle všeho v polovině 19. století fungovaly v Kocléřově ještě dva další větrné mlýny.⁸⁴ Polohu větrných mlýnů lze dnes určit na přesnost 3. První z nich měl stát na kopci Pavličák (515 m. n. m.), kde dodnes stojí dům č. p. 169.⁸⁵ Druhý měl stát jihozápadně od Pavličáku v blízkosti kostela Navštívení Panny Marie.⁸⁶

Polohy větrných mlýnů v Kocléřově (3,4) lze, dnes určit na přesnost 3. Lokaci můžeme určit pouze orientačně na základě informací a mapy Království českého, kde jsou značky větrných mlýnů zobrazeny nedaleko od sebe (obr. 123). O jejich zániku nemáme žádné informace, pravděpodobně zanikly někdy v druhé polovině 19. století.

Dnes se v poloze prvního mlýna nachází dům a zahrada pokrytá stromy (obr. 124). V poloze druhého mlýna se nachází zemědělská půda (obr. 125). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po mlýnech.

6.35.6 Vítězná – Kocléřov – Ptačí Domky

První zmínka pochází z roku 1805, v té době byl jeho provozovatel Johann Kohlman a jeho manželka.⁸⁷ Větrný mlýn byl dřevěné konstrukce německého typu se čtyřmi perutěmi (obr. 126). Podle katastrální mapy z roku 1841 stál na vyvýšené poloze Sauberg na parcele č. 1625 (obr. 127) majitelem byl Jakob Blaschkov, na vedlejší parcele stálo dřevěné stavení s č. p. 175. V roce 1908 byl údajně posledním větrným mlýnem v okrese Dvůr Králové nad Labem (Borufka

⁸² Dle informací Ladislava Hladkého. [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z:

<http://www.povetrnik.cz/fr/mills/detail/466>

⁸³ N 50°29.22642', E 15°48.24498' (přesnost 1).

⁸⁴ Z katastrálního oceňovacího elaborátu z roku 1853 a pozdějších sumářů Oceňovacího operátu stabilního katastru, že zde další dva mlýny stály. [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z:

<http://www.povetrnik.cz/fr/mills/detail/439>

⁸⁵ N 50°29.46578', E 15°47.70058' (přesnost 3).

⁸⁶ N 50°29.41008', E 15°47.16982' (přesnost 3).

⁸⁷ Povětrník.cz Kocléřov – Ptačí Domky. [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z:

<http://www.povetrnik.cz/fr/mills/detail/437>

1908). Mlýn sloužil ke šrotování a mletí obilí až do roku 1925, a o pět let již v zchátralém stavu zbourán.

Polohu větrného mlýna v Ptačích Domkách, lze dnes určit na přesnost 1. Lokaci lze určit díky mapovým podkladům, sledováním cest a parcel. Větrný mlýn stál na návrší jménem Větrník (507,7 m. n. m.).⁸⁸ Už samotný název nám může napovědět, že zde v minulosti mlýn mohl stát, snad i díky vhodným povětrnostním podmínkám. Dnes se jedná o parcelu č. 1626.

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází travní porost a okolní les (obr. 128). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.36 Výrava, okr. Hradec Králové

Obec se nachází v Královéhradeckém kraji v okrese Hradec Králové. Součástí obce je i Dolní Černilov. Ve Výravě stály celkem tři větrné mlýny.

6.36.1 Výrava – Dolní mlýn

Mlýn německého typu stával v poloze na Hříbech (287 m. n. m.). O jeho vzniku moc informací není, avšak víme, že majitelem mlýna byl Václav Zilvar a roku 1884 vyhořel. Z kreseb pocházejících z roku 1896 je patrné, že větrný mlýn byl dvoupatrový se sedlovou střechou čtyřmi perutěmi (obr. 129). Na boku se nacházela šalanda a schodiště.

Mlýn je zakreslen na 3. vojenském mapování v dolní části obce. Polohu větrného mlýna v dolní části obce Výrava, lze dnes určit na přesnost 3. Podle mapy z 3. vojenského mapování (obr. 130), můžeme, mlýn lokalizovat na pozemek č. 2288, asi 1,5 km jihovýchodně od Obecního úřadu ve Výravě, nedaleko kapličky Panny Marie.⁸⁹

Mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělské pole (obr. 131). Při sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

6.36.2 Výrava – Horní mlýn

Mlýn německého typu stával v horní části obce Výrava. Větrné mlýny byly od sebe vzdálené necelé 2 km. Majitel horního mlýna František Fousek se obával stejného osudu jako u jeho souseda a to, že mlýn vyhoří. Proto mlýn prodal Františku Hojnému do Újezda. Po nějaké době F. Fousek koupil větrný mlýn

⁸⁸ N 50°29.24742', E 15°48.81397' (přesnost 1).

⁸⁹ N 50°15.82840', E 15°59.80348' (přesnost 3).

někde v Orlických horách a nechal si ho postavit ve Výravě. Po jeho smrti koupil mlýn Josef Hojný a převezl stavbu do místa, kde stával Dolní mlýn.

Poloha větrného mlýna v horní části obce Výrava, lze dnes určit na přesnost 3. Podle mapy z 3. vojenského mapování (obr. 132), můžeme, mlýn lokalizovat cca 2 km severozápadně od Dolního mlýna ve stejné rovině v oblasti zvané Hříby.⁹⁰ Díky sledování krajinných prvků, lze lokalitu umístit do prostoru blízko místního hřbitova nad pás lesního porostu (obr. 133).

Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nachází zemědělské pole a lesy. Při sledování leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy po stavbě.

6.37 Žacléř – Černá Voda – Burg, okr. Trutnov

Město leží v královéhradeckém kraji v okrese Trutnov v podhůří Krkonoš. Větrný mlýn byl postavený před rokem 1814 a zanikl po roce 1850. Polohu větrného mlýna v Žacléři, lze dnes určit na přesnost 3. Lokace je pouze orientační, na základě mapy Království českého a 2. vojenského mapování (obr. 134), můžeme mlýn lokalizovat do míst s místním jménem Burg.⁹¹ Větrný mlýn je zaniklý, dnes se zde nacházejí travní porosty (obr. 135). Podle leteckých snímků nejsou patrné žádné porostové příznaky ani jiné viditelné stopy.

⁹⁰ N 50°16.50643', E 15°58.68077' (přesnost 3).

⁹¹ N 50°40.60850', E 15°55.92620' (přesnost 3).

7. Archeologie větrných mlýnů

Kromě vyhledávání informací o větrných mlýnech z písemných, obrazových a kartografických pramenů nám k poznání těchto technických staveb může pomoci archeologie a její možnosti zkoumání. Archeologii větrných mlýnů můžeme rozdělit na tři pohledy – destruktivní, částečně destruktivní a nedestruktivní. K nedestruktivnímu výzkumu patří sledování porostových a dalších příznaků dokazujících přítomnost mlýnu. Jedná se zejména o pozorování leteckých snímků z různých let, které jsou k dispozici online. Dále použití Lidaru, díky kterému se dají rozpoznat jinak neviditelné topografické prvky v krajině.

Součástí výzkumu je samotná terénní prospekce. Tzn. vyhledání lokality, pozorování charakteru krajiny, prvků v krajině, určení polohy vůči obci, sledování povětrnostních podmínek, analýzy nejbližšího okolí ad. Důležitou součástí je přesné zaměření lokality pomocí GPS souřadnic. K nedestruktivnímu způsobu výzkumu můžeme využít geofyzikálního průzkumu v oblasti větrného mlýna a jeho nejbližšího okolí. Dále možnost povrchových sběrů či využití detektorů kovů.

K částečně destruktivnímu způsobu výzkumu se dají využít mikrosondáže, pro odebrání vzorků k přírodovědné analýze. Pokud by se na lokalitě, kde se mlýn nacházel, měly uskutečnit stavební práce, mohlo by se využít klasického výzkumu pomocí čtvercových sond.

K terénnímu průzkumu bylo vybráno několik lokalit. Na kterých jsem sledovala charakter krajiny, viditelné stopy, které by naznačovaly, že na místě větrný mlýn stál. Těchto jevů se lze všimnout v zalesněných prostorech, které nebyly zničeny orbou či stavbou.

7.1 Librantice

Librantice se nacházejí v okrese Hradec Králové. Na lokalitě, která se nazývá Na Povětráku, se dnes nachází zalesněný prostor oválného půdorysu. Lokalita byla určena podle mapy z 3. vojenského mapování, kde byly vysledovány cesty a prvky v krajině. Dále podle samotného místního jména Na Povětráku, který nám značí, že zde větrný mlýn stál. K vyhledání lokality mi posloužila i katastrální mapa, na které je zaznamenáno zbořeniště na parcele č. 175. V tomto prostoru se nachází nerovný povrch. Na této lokalitě by bylo určitě potřeba využít geofyzikálního průzkumu, který by nám mohl odhalit jisté skutečnosti.

7.2 Nová Paka Kumburský Újezd

Nová Paka – Kumburský Újezd se nachází v okrese Jičín. Na lokalitě, která se nazývá U větráku, se dnes nachází zemědělská půda a lesní porost. Lokalita byla určena podle mapy z 2. vojenského mapování, kde byly vysledovány cesty a prvky v krajině. Dále dle katastrální mapy z roku 1842 a samotného místního jména U větráku. V tomto prostoru nebyly zpozorovány žádné stopy po mlýnu (obr. 136). Avšak budova, jejíchž základy byly postaveny ze zbytků větrného mlýna, se zde stále nachází.

7.3 Nová Paka – Studénka

Nová Paka – Studénka se nachází v okrese Jičín. Na lokalitě, která se nazývá Hrnčířův kopec, se dnes nachází lesní porost. Lokalita byla určena podle mapy z 2. vojenského mapování, kde byly vysledovány cesty a prvky v krajině. Dále dle katastrální mapy z roku 1842. V tomto prostoru však nebyly zpozorovány žádné stopy po mlýnu. Budova, která byla původně dřevěná a stále zde současně v době kdy mlýn fungoval, se zde po rekonstrukci stále nachází (obr. 137).

7.4 Praskačka

Praskačka se nachází v okrese Hradec Králové. Na lokalitě, kde měl v minulosti mlýn stát, se dnes nachází hřbitov. Lokalita byla určena podle starých katastrálních map, kde byly vysledovány cesty a prvky v krajině. Dále podle leteckých snímků, na kterých byly vidět nejasné stopy nad hřbitovem, které by mohly být pozůstatky po mlýnu. Po terénní prospekci toto tvrzení bylo vyloučeno, jedná se pouze o suťové odpady.

8. Shrnutí a závěr

V minulosti na území České republiky stálo téměř tisíc větrných mlýnů. Dochovaných nebo alespoň částečně dochovaných jich zůstalo 78. V královéhradeckém kraji jich bylo pomocí písemných a kartografických pramenů zjištěno 60 v rozmezí od 18. do 20. století, z nichž pouze na jedné lokalitě jsou doloženy základy (Borovnice okr. Trutnov).

Pro poznání tématu mi posloužily publikované práce převážně o historii, vyobrazení a funkci větrných mlýnů, čemuž jsou věnované první kapitoly mé práce. Součástí jsou stručné dějiny bádání větrných zařízení na našem území s vybranou literaturou. V další části je popsána typologie Josefa Vařeky doplněná Janem Doubkem, kterou jsem uplatnila na větrné mlýny v Královéhradeckém kraji.

Hlavní část práce je věnována 60 lokalitám s písemnými, hmotnými či mapovými doklady výskytu větrných mlýnů, u nichž se podařilo určit přesnou nebo pouze orientační polohu těchto staveb. Výchozími zdroji mi posloužily internetové stránky www.povetnik.cz, mapy vojenského mapování a katastrální mapy.

Při výběru míst pro stavbu větrných mlýnů byly využívány především výraznější polohy v krajině, kopce a návrší. Často k místům dříve vedly přístupové cesty, které v průběhu let zanikly. Podle terénního průzkumu vybraných lokalit bylo zjištěno, že se převážně jednalo o lokalitě ve vyšší nadmořské výšce, s dobrým rozhledem do krajiny a s dobrými povětrnostními podmínkami. Na velké části míst se dnes nachází zemědělská půda, popřípadě travnatá oblast. V některých případech se na místě nachází zalesněný prostor, kde by mohly být dochované reliktů. Podle průzkumu v terénu se na první pohled žádné příznaky nepodařilo dohledat. Naopak na lokalitách, které jsou dnes zastavěné, či se na nich nachází zemědělské pole, můžeme dochování reliktů automaticky vyloučit v důsledku orby.

Výchozím pramenem pro určování polohy byly mapy vojenského mapování a císařské otisky stabilního katastru popř. další mapové podklady. Důležitým aspektem pro určování lokality mi posloužily v některých případech pomístní názvy např. Na Větráku, U Větrného mlýna, Větrník apod. Pomístní názvy pozemkových tratí se dají využít spíše okrajově.

Celkově byla zaznamenáno a popsáno 60 větrných mlýnů v Královéhradeckém kraji (obr. 138). 14 v okrese Hradec Králové, 3 v okrese Náchod, 14 v okrese Jičín a 29 v okrese Trutnov. V této oblasti stály převážně dřevěné větrné mlýny německého typu celkově 39. Zděné větrné mlýny

holandského typu byly 2, 1 větrné čerpadlo v Bezděkově nad Metují a 18 neznámého typu. Dá se předpokládat, že většina z nich byla pravděpodobně dřevěná. Typologie byla využita dle J. Vařeky.

U větrných mlýnů byla sledována stručná historie, kdy byly přibližně postaveny, podle fotografií, pohlednic byly, popsány jak vypadaly, byla určena přesnost lokality, kde větrné mlýny v minulosti stály, kdy a jakým způsobem zanikly, co se na lokalitě nachází dnes a jestli jsou patrné nějaké viditelné stopy po mlýnech.

Skutečnost, že se větrné mlýny (dřevěné) přemísťovaly z jedné obce do druhé, bylo zcela běžné. V Královéhradeckém kraji jsem se s touto situací setkala u větrných mlýnů např. v obci Bačalky, Černilov, Praskačka či Výrava. Hlavním důvodem ke stěhování byly špatné výdělky.

U velké části větrných mlýnů se jejich poloha dala určit na přesnost 2,3 (obr. 139), (20–100 a více m). Lokality se nedali určit blíže kvůli nedostatku informací. Buď větrné mlýny nebyly zakresleny na žádných mapách, nebo jen na některé. U 13 lokalit se podařila poloha určit na přesnost 1 (jednotky metrů). A to díky zakreslení na mapových podkladech, pomístních názvů a katastrální mapy.

Velmi často se u mlýnů nacházely další budovy, buď dřevěné, nebo zděné. Doložené je máme na katastrálních mapách. V některých případech na fotografiích, pohlednicích ad. Tyto budovy mohly sloužit mlynáři a jeho rodině jako příbytek na bydlení, či k uchování namletého obilí a k dalším účelům. Tyto stavby byly velmi často zbourány v době, kdy už větrné mlýny přestaly být aktivní. Na některých lokalitách tyto budovy, avšak po rekonstrukci, stojí do dnešních dob. Např. Bezděkov nad Metují, Nová Paka – Studénka. Někdy bylo dřevo z mlýna využito na postavení nových budov např. Nová Paka – Kumburský Újezd.

Větrné mlýny byly dominantou v krajině a sloužily k mnohým účelům. Byly stavěné na místech, kde nemohlo být využito vodního mlýna. Od jednoduchých větrných mlýnů přes složitější se technologie posunula až ke stavbě větrných elektráren. I přes zvětšující se zájem o tyto úchvatné stavby, máme pořád o některých lokalitách minimum informací. Díky využití archeologie a dalších příbuzných oborů, by se tyto informace daly objasnit.

9. Seznam literatury

- Berka, M. a kol. 1979: Větrné mlýny jako technické památky. TMB. Brno.
- Borufka, J. 1908: Der politische Berzirk Königinhof. Gradlitz.
- Burian, V. 1966: Poznámky k vývoji větrných mlýnů: Anmerkungen zur Entwicklung der Windmühlen. 1.vyd. Olomouc: Vlastivědný ústav.
- Doubek, J. 2005: Dochované větrné mlýny a mlýnky v České republice. Technické muzeum v Brně.
- Doubek, J. – Koč, B. – Urbánek, R. 2020: Co roztácel vítr: historie a současnost větrných mlýnů, mlýnků a čerpadel. Brno.
- Doubek, J. – Urbánek, R. – Mlýnek, K. 2011: Větrné mlýnky s turbínou. Brno.
- Janoška, M. 2003: Větrné mlýny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 1.vyd. Praha: Libri.
- Karas, J. 1919: Historický vývoj mlynářství. Praha.
- Luděk, Š. – Vařeka, J. 1991: Klíč od domova. Hradec Králové.
- Novopacko, díl II. 1927: Vlastivědná monografie okresu Nová Paka. Budeč.
- Škabrada, J. 1996: Lidová architektura. Praha.
- Štěpán, L. – Křivanová, M. 2000: Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách. Agro.
- Vařeka, J. 1967: Větrné mlýny na Moravě a ve Slezsku. Uherské hradiště: Slovácké muzeum.
- Vařeka, J. 1982: Větrné mlýny na Moravě a ve Slezsku: doplněné vydání. Uherské hradiště: Slovácké muzeum.
- Vařeka, J. – Frolec, V. 2007: Lidová architektura: encyklopedie 2. přepracované vydání. Praha: Grada.
- Zapletal, F. 1925: Větrák (větrný mlýn) na Hané. Český lid 25, 25–31.
- Zíbrt, Č. 1925: Větrný mlýn u Dolního Bousova. Český lid 25, 223–224.
- Zíbrt, Č. 1926: Větrné mlýny v zemích československých. Český lid 26, 250–259.

10. Internetové zdroje

O obci: historie a současnost. Oficiální stránky obce Libčany, okres Hradec Králové [Online]. 5. 12. 2012 [cit. 10. 2. 2022]. Dostupné z: <http://www.libcany.cz/web/index.php/o-obci/historie.html>

Povětrník.cz [Online]. [cit. 14. 7. 2022]. Dostupné z: <http://www.povetrnik.cz/>

Oldmaps.geolab.cz [Online]. [cit. 11. 6. 2022]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=1vm

Zeměměřický úřad, archiv. [Online]. [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Mapy.cz [Online]. [cit. 5. 4. 2022]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.2474000&y=50.6385000&z=11>

11. Obrazová příloha

Seznam příloh:

Obr. 1: Bačalky. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 2: Bernartice. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1841. Značka větrného mlýna zakreslena na pozemkové parcele č. 1266. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 3: Bernartice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 4: Bernartice. Letecký snímek lokality z roku 1953. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 5: Fotografie větrného čerpadla v Bezděkově nad Metují. Převzato: povetnik.cz

Obr. 6: Bezděkov nad Metují. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 7: Háklův větrný mlýn v Borovnici. 1933. Převzato: povetnik.cz

Obr. 8: Háklův větrný mlýn v Borovnici. Dochovaný základový kříž a památník. Převzato: povetnik.cz

Obr. 9: Háklův větrný mlýn v Borovnici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 10: Háklův mlýn v Borovnici. Náčrty mlýna z roku 1927. Hynek Postl. Převzato: povetnik.cz

Obr. 11: Háklůva replika větrného mlýna v Borovnici. Základ z dubu. 2018. Převzato: povetnik.cz

Obr. 12: Háklůva replika větrného mlýna v Borovnici. 2020. Převzato: povetnik.cz

Obr. 13: Neumannův větrný mlýn v Borovnici. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 14: Neumannův větrný mlýn v Borovnici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 15: Rolfův větrný mlýn v Borovnici. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 16: Rolfův větrný mlýn v Borovnici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 17: Stuchlíkův větrný mlýn v Borovnici. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 18: Stuchlíkův větrný mlýn v Borovnici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 19: Urbanův větrný mlýn v Borovnici. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 20: Urbanův větrný mlýn v Borovnici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 21: Bukvice. Indikační skica z roku 1842. Vodní mlýn zakreslen s č. p. 60. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 22: Černilov. Novostavba nefunkčního větrného mlýna z roku 2016. Převzato: hkregion.cz

Obr. 23: Černilov. Výřez z 3. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: mapire.eu

Obr. 24: Černilov. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 25: Černilov – Bukovina. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 26: Černilov – Újezd. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 27: Dobřenice. Výřez z 1. Vojenského mapování. Značka větrného mlýna je zakreslena u obce. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 28: Dobřenice. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1840. Značka větrného mlýna je zakreslena na pozemkové parcele č. 160. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 29: Dobřenice. Pohlednice z roku 1906. Převzato: povetnik.cz

Obr. 30: Dobřenice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 31: Hajnice – Brusnice. Výřez z 2. Vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 32: Hajnice – brusnice. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1841. Dvě dřevěná stavení s č. p. 164, 165. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 33: Hajnice – Brusnice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 34: Hajnice – Brusnice. Letecký snímek lokality z roku 1937. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 35: Hajnice – Brusnice – Tadeášovy domky. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 263. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 36: Hajnice – Brusnice – Tadeášovy domky. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 37: Hajnice – Horní Žďár 1. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 1232. Převzato: ags.cuzkc.cz

Obr. 38: Hajnice – Horní Žďár 1. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 39: Hajnice – Horní Žďár 1. Letecký snímek lokality z roku 2010. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 40: Hajnice – Horní Žďár 2. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 395. Převzato: ags.cuzkc.cz

Obr. 41: Hajnice – Horní Žďár 2. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 42: Hajnice – Kyje. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 43: Hajnice – Kyje. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 44: Horní Brusnice. Vidonický mlýn. Převzato: mapy.cz

Obr. 45: Horní Brusnice. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 1213. Převzato: ags.cuzkc.cz

Obr. 46: Horní Brusnice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 47: Horní Brusnice. Vlevo letecký snímek lokality z roku 1936. Vpravo letecký snímek lokality z roku 1951. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 48: Cholenice – Na Vinici. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 49: Cholenice – Na Vinici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 50: Chvaleč. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 51: Jičín. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 52: Jičín. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1840. Značky vodních kol jsou zakresleny u budovy s č. p. 320. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 53: Jičín. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 54: Kuks. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 55: Libčany. Větrný mlýn zakreslený na akvarelové vedutě z roku 1818. Autorem Jan Antonín Venuto. Převzato: hrady-zriceniny.cz

Obr. 56: Libčany. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1840. Značka větrného mlýna zakreslena na pozemkové parcele č. 61. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 57: Libčany. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 58: Libčany. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 59: Libotov 1. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 60: Libotov 1. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 456. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 61: Libotov 1. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 62: Libotov 2. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 455/2. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 63: Libotov 2. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 64: Libotov 3. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 544. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 65: Libotov 3. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 66: Librantice. Výřez z 3. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 67: Librantice. Vlevo fotografie mlýna okolo roku 1920. Převzato: povetnik.cz. Vpravo řez mlýna z roku 1943. Převzato: povetnik.cz

Obr. 68: Librantice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 69: Librantice. Letecký snímek z roku 1937. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 70: Mladějov – Pařízek. Malba od Antonína Waldhausera 1860. Převzato: muzeumvodnany.cz

Obr. 71: Mladějov – Pařízek. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 72: Nová Paka – Heřmanice. Nákres větrného mlýna od J. Máničky 1850. Převzato: povetnik.cz

Obr. 73: Nová Paka – Kumburský Újezd. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 74: Nová Paka – Kumburský Újezd. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 239. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 75: Nová Paka – Kumburský Újezd. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 76: Nová Paka – Studénka, Hrnčířův kopec. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převezato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 77: Nová Paka – Studénka, Hrnčířův kopec. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 96. Převezato: ags.cuzk.cz

Obr. 78: Nová Paka – Studénka, Hrnčířův kopec. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převezato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převezato: Mapy.cz

Obr. 79: Ostroměř – Domoslavice. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 158/1. Převezato: ags.cuzk.cz

Obr. 80: Ostroměř – Domoslavice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převezato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převezato: Mapy.cz

Obr. 81: Podhradí – Šlikova Ves. Kresba z roku 1885. Převezato: povetnik.cz

Obr. 82: Podhradí – Šlikova Ves. Mapa z roku 1951. Převezato: ags.cuzk.cz

Obr. 83: Podhradí – Šlikova Ves. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převezato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převezato: Mapy.cz

Obr. 84: Praskačka 1718. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převezato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 85: Praskačka 1718. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převezato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převezato: Mapy.cz

Obr. 86: Praskačka 1787. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převezato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 87: Praskačka 1787. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1840. Značka větrného mlýna je zakreslena na pozemkové parcele č. 528. Převezato: ags.cuzk.cz

Obr. 88: Praskačka 1787. Fotografie mlýna před rekonstrukcí. Převezato: povetnik.cz

Obr. 89: Praskačka 1787. Fotografie s osmi lopatky. Převezato: povetnik.cz

Obr. 90: Praskačka 1787. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převezato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převezato: Mapy.cz

Obr. 91: Praskačka 1787. Letecký snímek lokality z roku 1946. Převezato: ags.cuzk.cz

Obr. 92: Praskačka – Sedlice. Vlevo výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz. Vpravo výřez z katastrální mapy z roku 1840. Značka větrného mlýna je zakreslená na pozemkové parcele č. 264. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 93: Praskačka – Sedlice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 94: Rokytňany. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 566/2. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 95: Rokytňany. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 96: Samšina – Plhov. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 97: Samšina – Plhov. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslená na pozemkové parcele č. 113. Šipka ukazuje na větrný mlýn. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 98: Samšina – Plhov. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 99: Sobotka – Bořenovy. Náhrobek rodu Šustrů. Převzato: povetrik.cz

Obr. 100: Sobotka – Bořenovy. Fotografie mlýna z roku 1900. Převzato: povetrik.cz

Obr. 101: Sobotka – Bořenovy. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslená na pozemkové parcele č. 1089. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 102: Sobotka – Bořenovy. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 103: Sobotka – Bořenovy. Foto lokality. Malý zděný objekt. Převzato: mapy.cz

Obr. 104: Stará Paka – Brdo. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 105: Starý Rokytník. Mapa království českého z roku 1850. Větrný mlýn je v červeném oválu. Převzato: povetrik.cz

Obr. 106: Starý Rokytník. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 107: Stěžery. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 108: Stěžery. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 109: Stračov. Výřez z katastrální mapy z roku 1841, bez značky větrného mlýna. Avšak s dvěma budovami, u kterých přes cestu mlýn stál. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 110: Stračov. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 111: Syrovátka. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 112: Syrovátka. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna zakreslena na pozemkové parcele č. 95. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 113: Syrovátka. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 114: Teplice nad Metují – Zdoňov. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 115: Teplice nad Metují – Zdoňov. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 116: Třebihošť – Zvičina. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 117: Vítězná – Huntířov. Výřez z 3. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 118: Vítězná – Huntířov. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 119: Vítězná – Kocléřov 1764. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 120: Vítězná – Kocléřov 1764. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 121: Vítězná – Kocléřov 2. Fotografie větrné turbíny. Převzato: povetnik.cz

Obr. 122: Vítězná – Kocléřov 2. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 123: Vítězná – Kocléřov 3,4. Mapa království českého z roku 1850. Mlýny jsou vyznačeny v červených kruzích. Převzato: povetnik.cz

Obr. 124: Vítězná – Kocléřov 3. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 125: Vítězná – Kocléřov 4. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 126: Vítězná – Kocléřov – Ptačí Domky. Fotografie mlýna. Převzato: povetnik.cz

Obr. 127: Vítězná – Kocléřov – Ptačí Domky. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna zakreslena na pozemkové parcele č. 1625. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 128: Vítězná – Kocléřov – Ptačí Domky. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 129: Výrava – Dolní mlýn. Kresba z roku 1896. Převzato: povetnik.cz

Obr. 130: Výrava – Dolní mlýn. Výřez z 3. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 131: Výrava – Dolní mlýn. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 132: Výrava – Horní mlýn. Výřez z 3. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 133: Výrava – Horní mlýn. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 134: Žacléř – Černá Voda – Burg. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 135: Žacléř – Černá Voda – Burg. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 136: Nová Paka – Kumburský Újezd. Fotografie lokality z roku 2022.

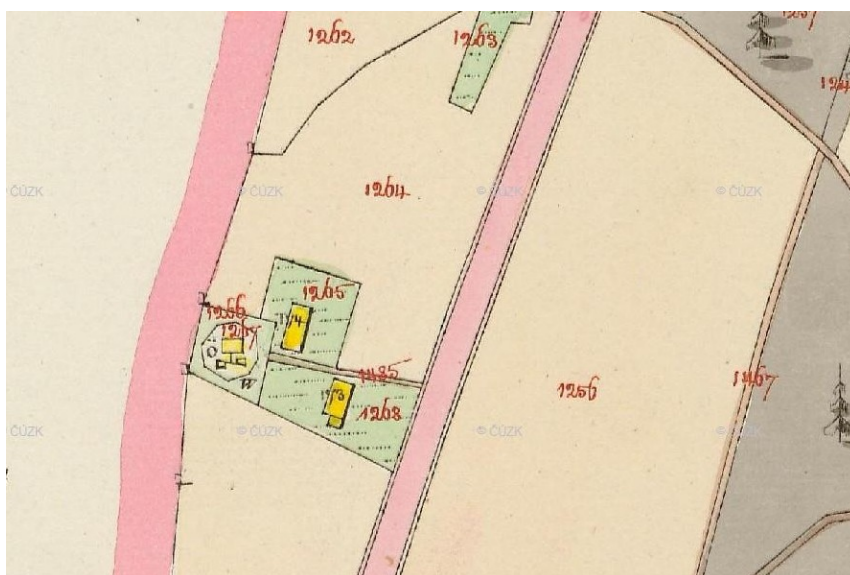
Obr. 137: Nová Paka – Studénka. Fotografie lokality z roku 2022.

Obr. 138: Mapa větrných mlýnů v Královéhradeckém kraji. Hnědý čtverec znázorňuje mlýny německého typu (dřevěné), zelený čtverec mlýny holandského typu (zděné), černý čtverec mlýny neznámého typu, žlutý čtverec větrné čerpadlo, šedý čtverec mlýnské kolo, růžový čtverec repliku dřevěného mlýny.

Obr. 139: Mapa přesnosti větrných mlýnů v Královéhradeckém kraji. Zelený čtverec znázorňuje přesnost 1 (jednotky metrů), oranžový čtverec přesnost 2 (do 50 metrů), červený čtverec přesnost 3 (50 a více metrů).

Obr. 1: Bačalky. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 2: Bernartice. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1841. Značka větrného mlýna zakreslena na pozemkové parcele č. 1266. Převzato: ags.cuzk.cz

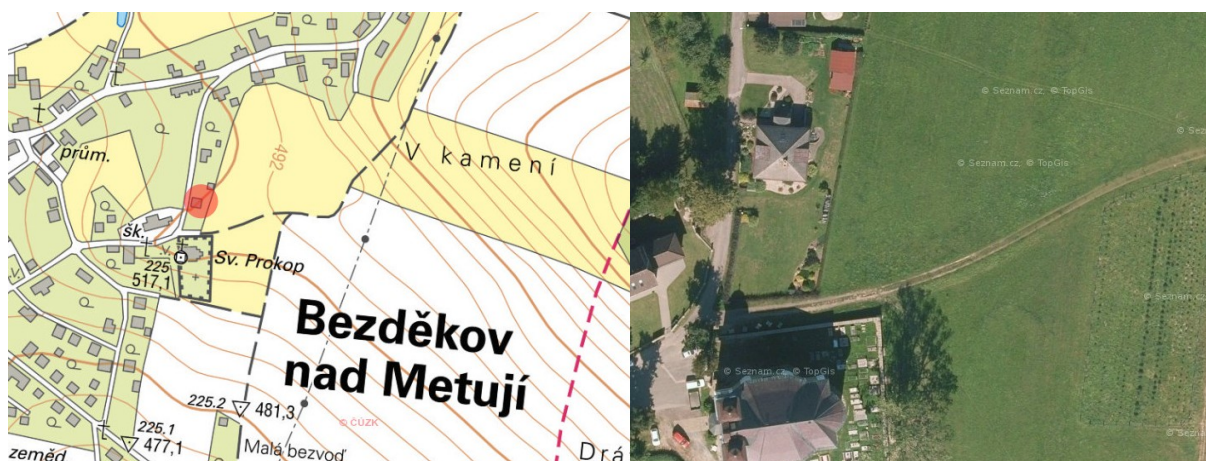
Obr. 3: Bernartice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 4: Bernartice. Letecký snímek lokality z roku 1953. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 5: Fotografie větrného čerpadla v Bezděkově nad Metují. Převzato: povetrnik.cz

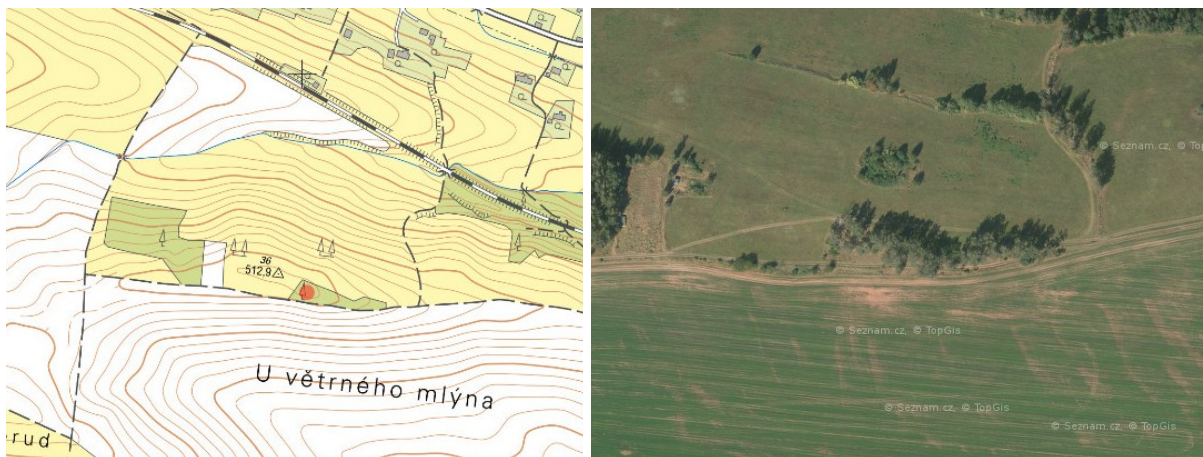
Obr. 6: Bezděkov nad Metují. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

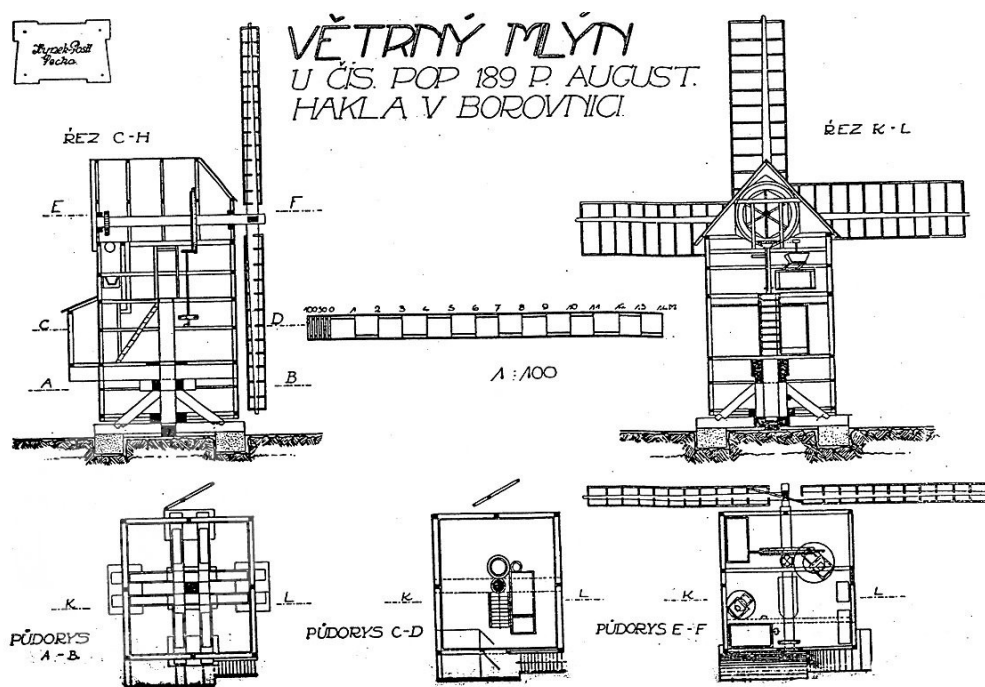
Obr. 7: Háklův větrný mlýn v Borovnici. 1933.
Převzato: povetnik.cz

Obr. 8: Háklův větrný mlýn v Borovnice. Dochovaný základový kříž a památník.
Převzato: povetnik.cz

Obr. 9: Háklův větrný mlýn v Borovnici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 10: Háklův mlýn v Borovnici. Nákrešy mlýna z roku 1927. Hynek Postl. Převzato: povetnik.cz

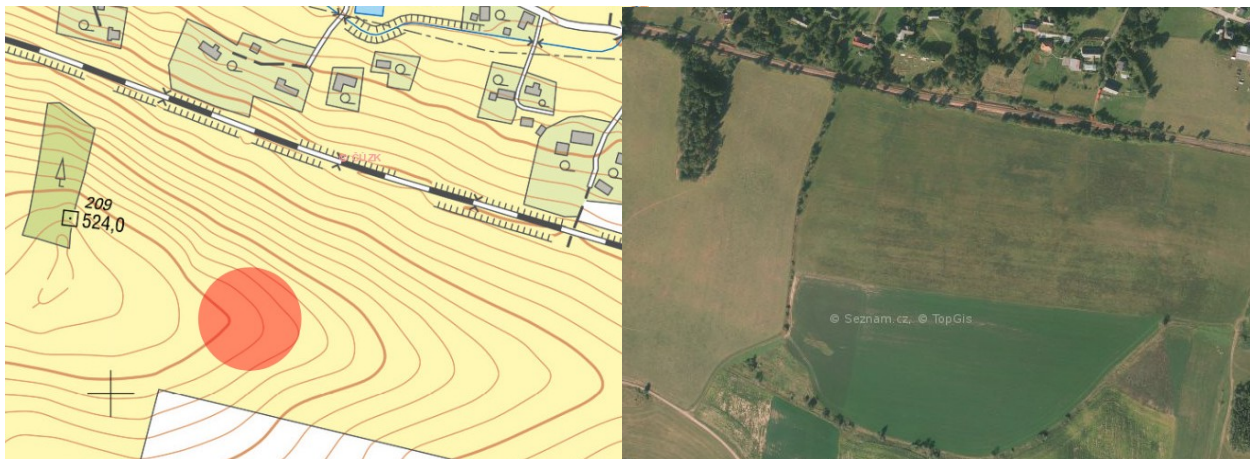
Obr. 11: Háčklova replika větrného mlýna v Borovnici. Základ z dubu. 2018. Převzato: povetnik.cz

Obr. 12: Háčklova replika větrného mlýna v Borovnici. 2020. Převzato: povetnik.cz

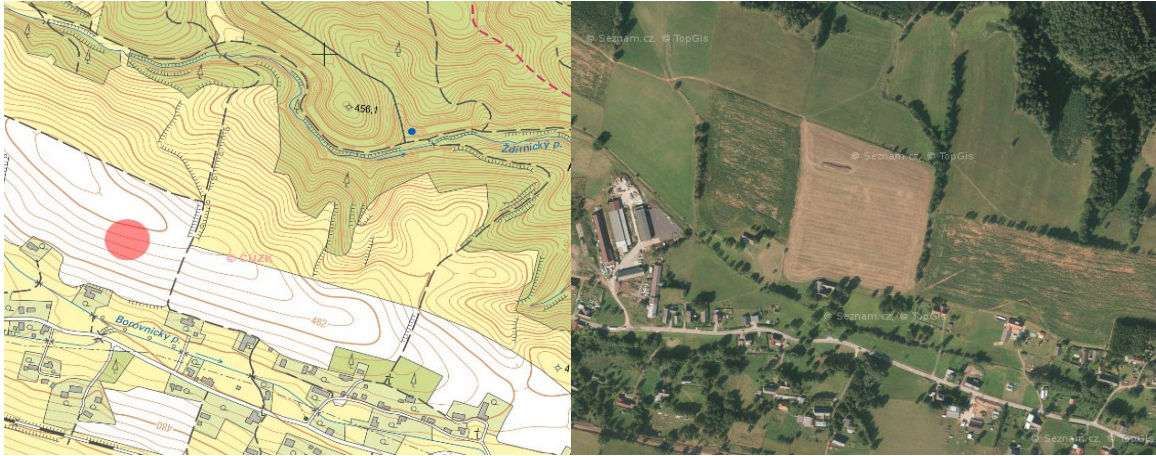
Obr. 13: Neumannův větrný mlýn v Borovnici. Výřez z katastrální mapy z roku 1841.
Převzato: ags.cuzk.cz

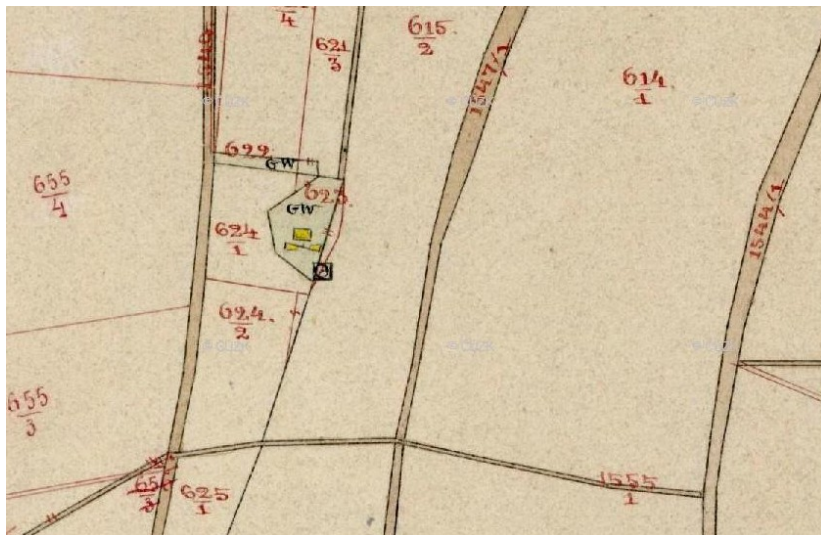
Obr. 14: Neumannův větrný mlýn v Borovnici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna.
Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 15: Rolfův větrný mlýn v Borovnici. Výřez z katastrální mapy z roku 1841.
Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 16: Rolfův větrný mlýn v Borovnici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

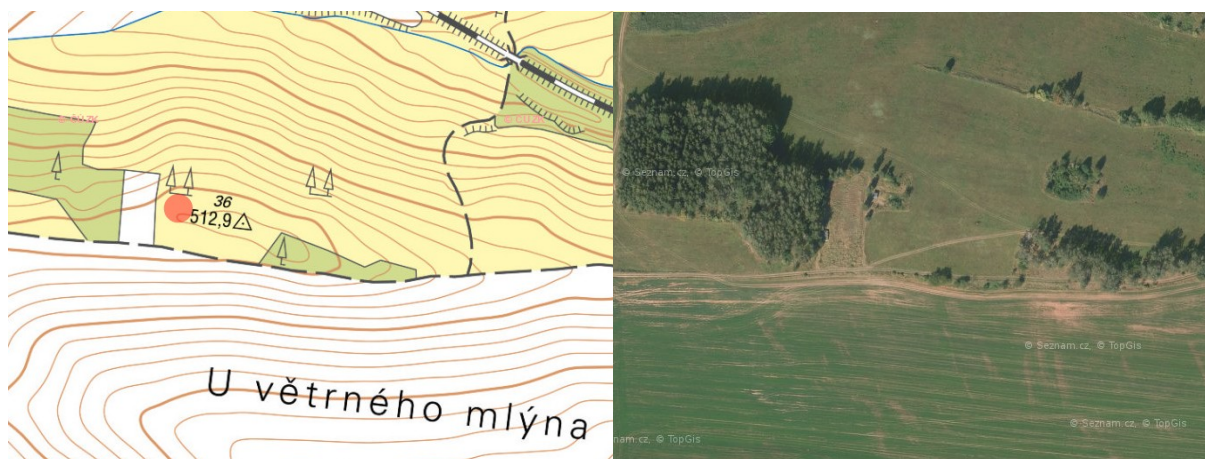
Obr. 17: Stuchlíkův větrný mlýn v Borovnici. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 18: Stuchlíkův větrný mlýn v Borovnici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 19: Urbanův větrný mlýn v Borovnici. Výřez z katastrální mapy z roku 1841.
Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 20: Urbanův větrný mlýn v Borovnici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna.
Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 21: Bukvice. Indikační skica z roku 1842. Vodní mlýn zakreslen s č. p. 60.
Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 22: Černilov. Novostavba nefunkčního větrného mlýna z roku 2016.
Převzato: hkregion.cz

Obr. 23: Černilov. Výřez z 3. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: mapire.eu

Obr. 24: Černilov. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna.
Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

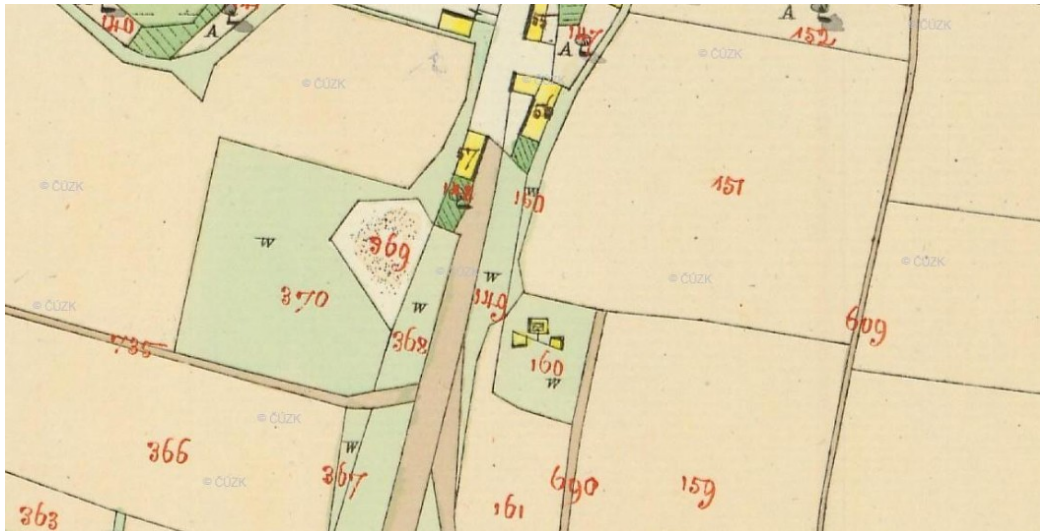
Obr. 25: Černilov – Bukovina. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

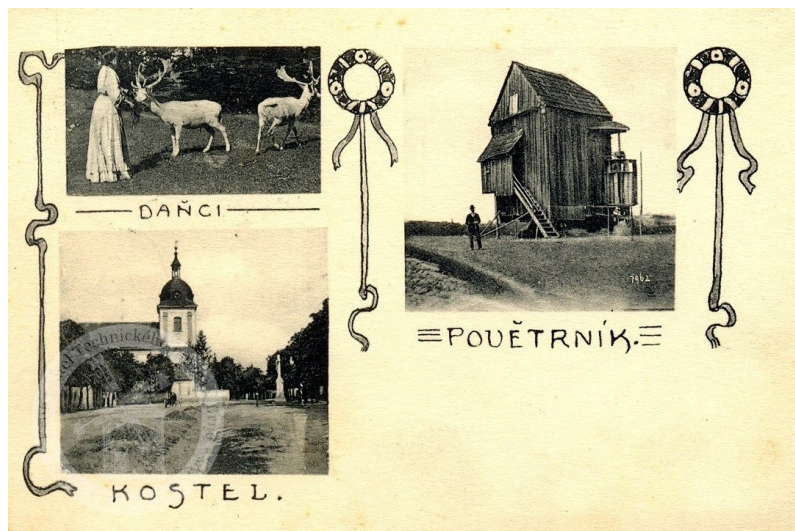
Obr. 26: Černilov – Újezd. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

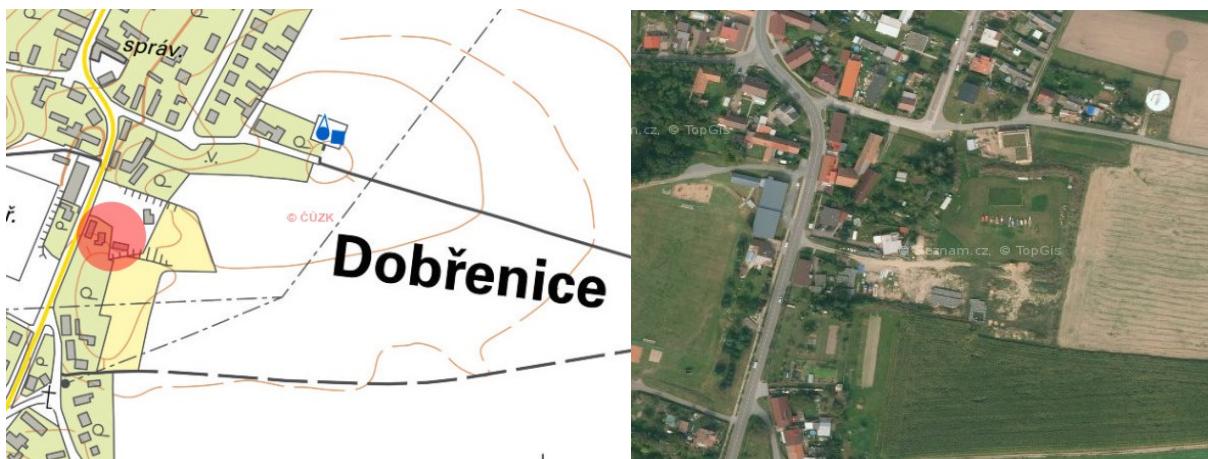
Obr. 27: Dobřenič. Výřez z 1. Vojenského mapování. Značka větrného mlýna je zakreslena u obce. Převzato: oldmaps.geolab.cz

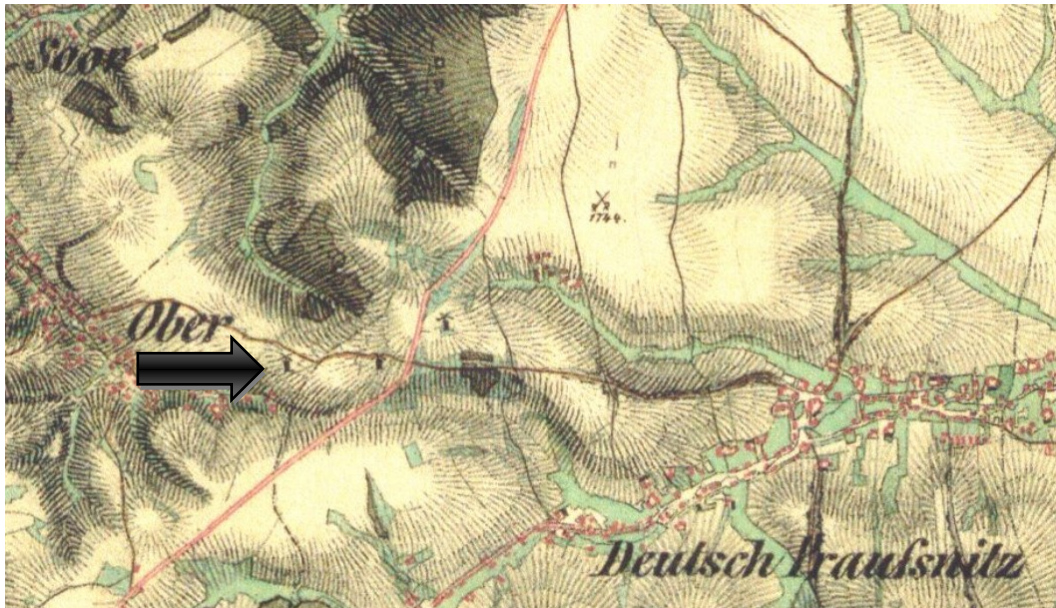
Obr. 28: Dobřenice. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1840. Značka větrného mlýna je zakreslena na pozemkové parcele č. 160. Převzato: ags.cuzk.cz

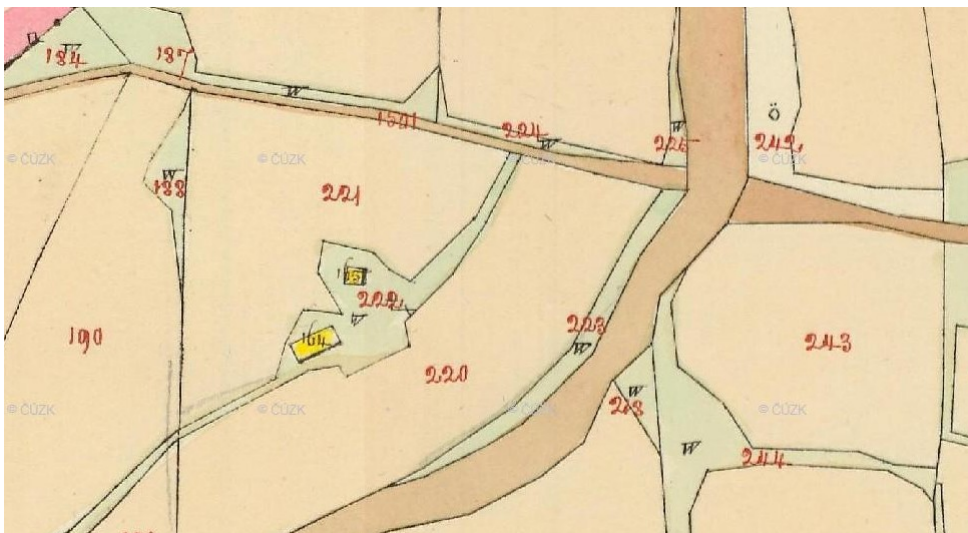
Obr. 29: Dobřenice. Pohlednice z roku 1906. Převzato: povetnik.cz

Obr. 30: Dobřenice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 31: Hajnice – Brusnice. Výřez z 2. Vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

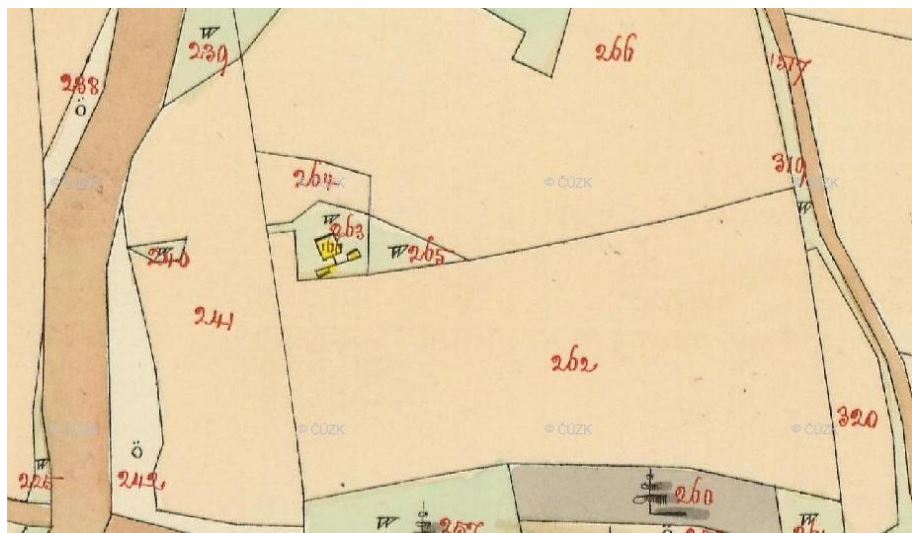
Obr. 32: Hajnice – brusnice. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1841. Dvě dřevěná stavení s č. p. 164, 165. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 33: Hajnice – Brusnice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

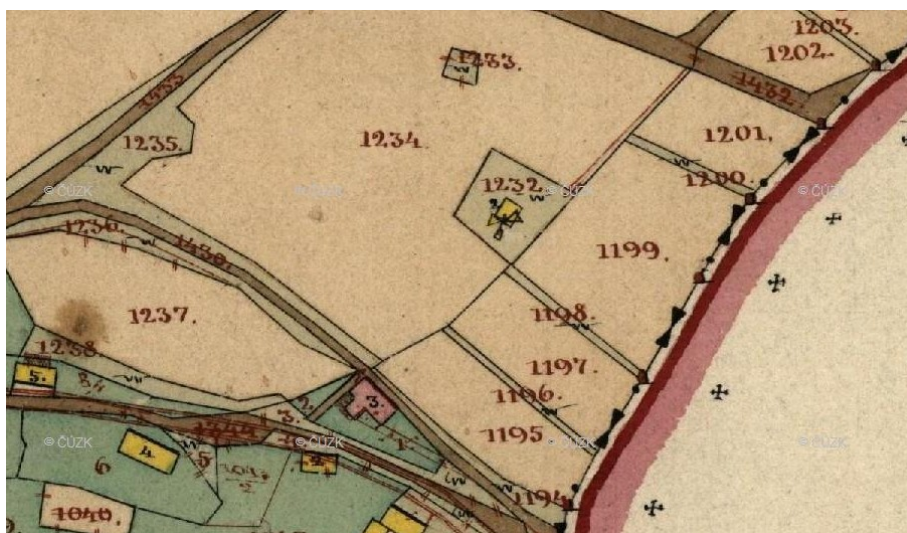
Obr. 34: Hajnice – Brusnice. Letecký snímek lokality z roku 1937. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 35: Hajnice – Brusnice – Tadeášovy domky. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 263. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 36: Hajnice – Brusnice – Tadeášovy domky. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 37: Hajnice – Horní Žďár 1. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 1232. Přeřvato: ags.cuzkc.cz

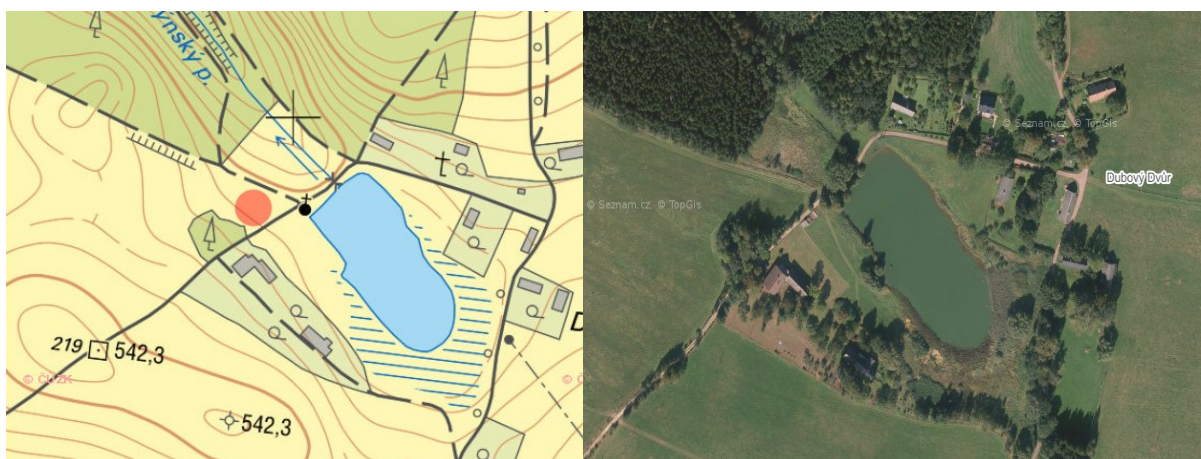
Obr. 38: Hajnice – Horní Žďár 1. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Přeřvato: ags.cuzkc.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Přeřvato: Mapy.cz

Obr. 39: Hajnice – Horní Žďár 1. Letecký snímek lokality z roku 2010. Přeřvato: ags.cuzkc.cz

Obr. 40: Hajnice – Horní Žďár 2. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 395. Převzato: ags.cuzkc.cz

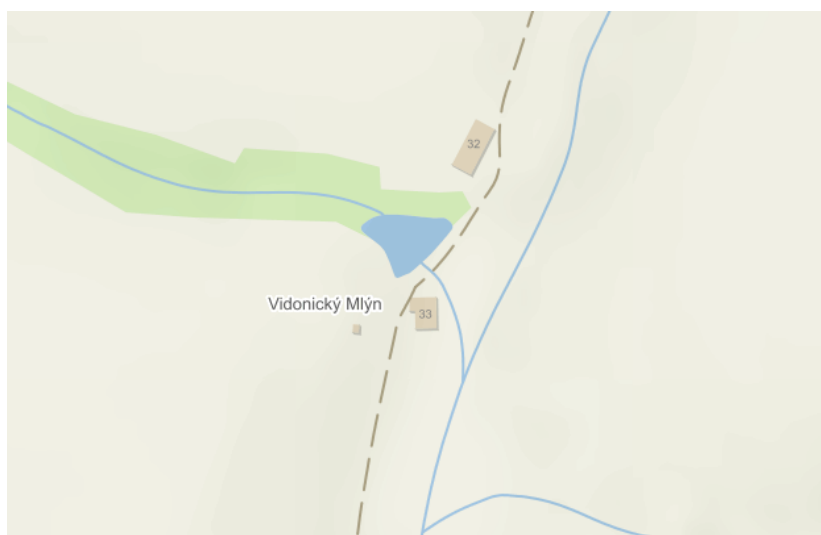
Obr. 41: Hajnice – Horní Žďár 2. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzkc.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

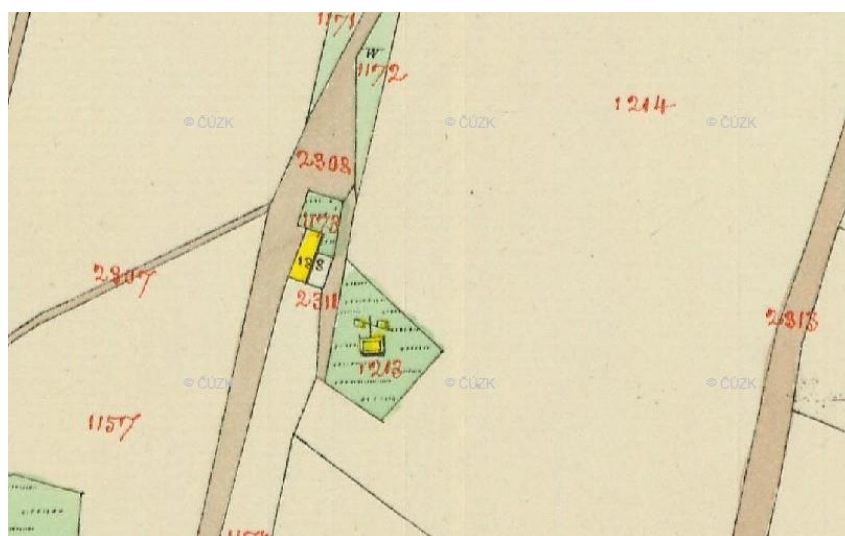
Obr. 42: Hajnice – Kyje. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 43: Hajnice – Kyje. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 44: Horní Brusnice. Vidonický mlýn. Převzato: mapy.cz

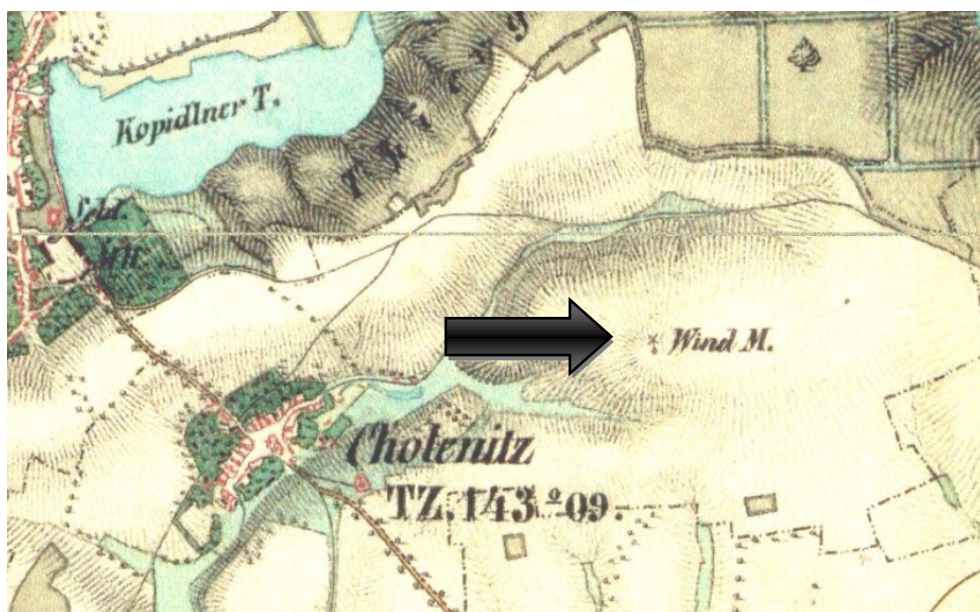
Obr. 45: Horní Brusnice. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 1213. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 46: Horní Brusnice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 47: Horní Brusnice. Vlevo letecký snímek lokality z roku 1936. Vpravo letecký snímek lokality z roku 1951. Převzato: ags.cuzk.cz

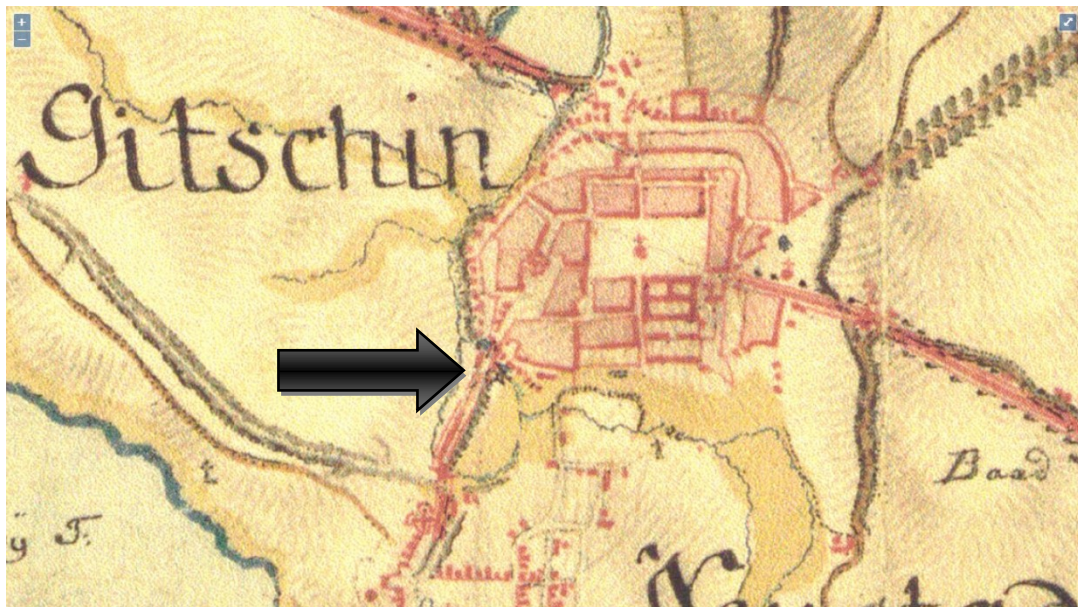
Obr. 48: Cholenice – Na Vinici. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

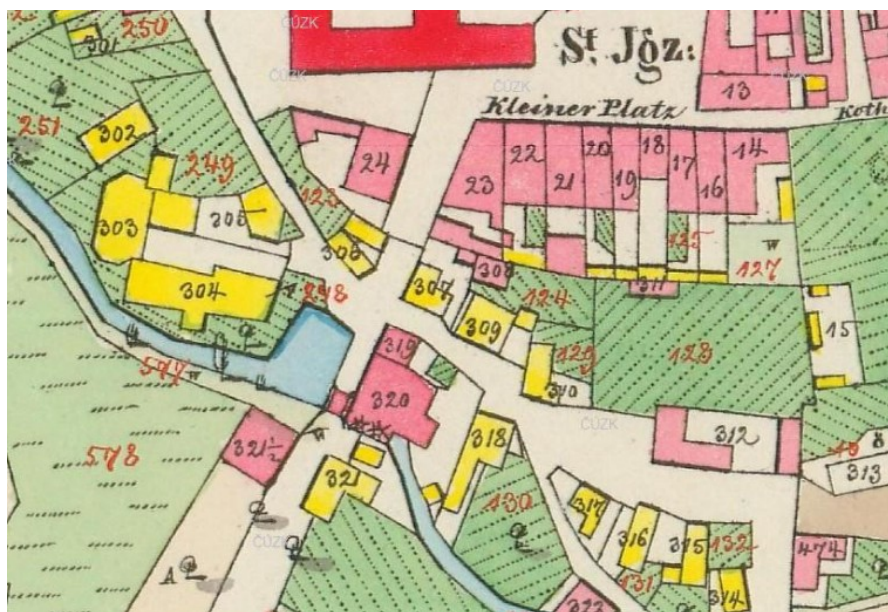
Obr. 49: Cholenice – Na Vinici. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 50: Chvaleč. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 51: Jičín. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 52: Jičín. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1840. Značky vodních kol jsou zakresleny u budovy s č. p. 320. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 53: Jičín. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 54: Kuks. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

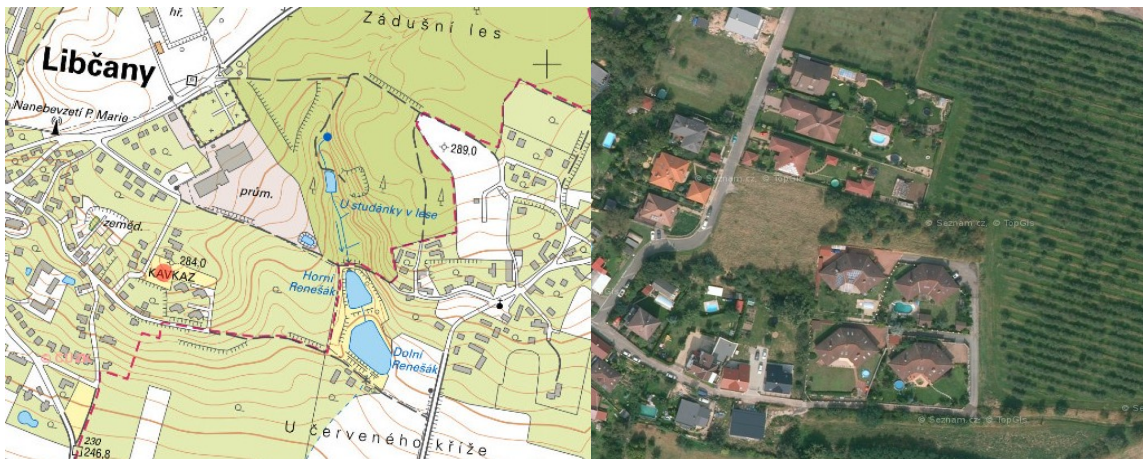
Obr. 55: Libčany. Větrný mlýn zakreslený na akvarelové vedutě z roku 1818. Autorem Jan Antonín Venuto. Přeřvato: hrady-zriceniny.cz

Obr. 56: Libčany. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1840. Značka větrného mlýna zakreslena na pozemkové parcele č. 61. Přeřvato: ags.cuzk.cz

Obr. 57: Libčany. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 58: Libčany. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 59: Libotov 1. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 60: Libotov 1. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 456. Převzato: ags.cuzkc.cz

Obr. 61: Libotov 1. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzkc.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

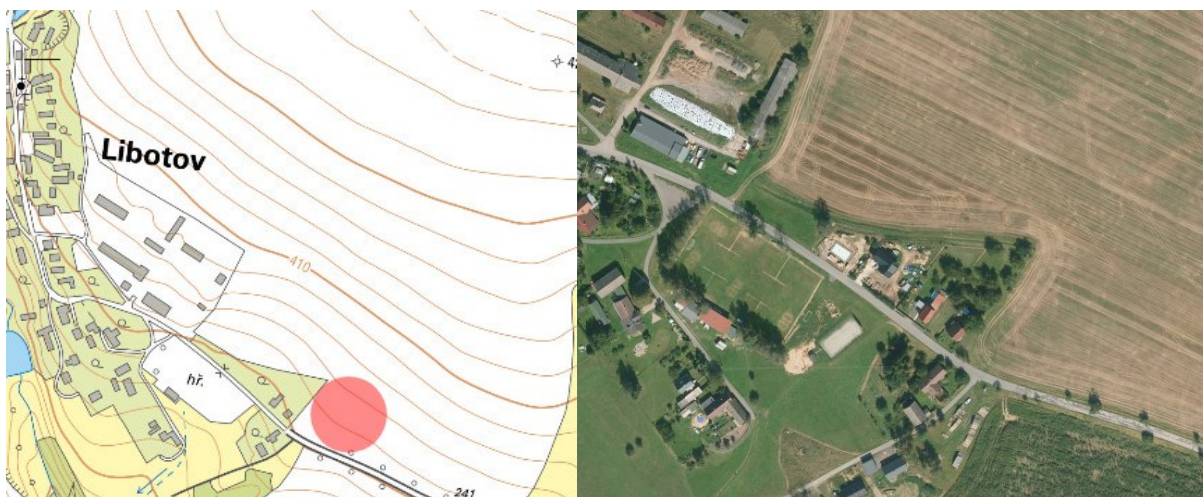
Obr. 62: Libotov 2. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 455/2. Převzato: ags.cuzkc.cz

Obr. 63: Libotov 2. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzkc.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

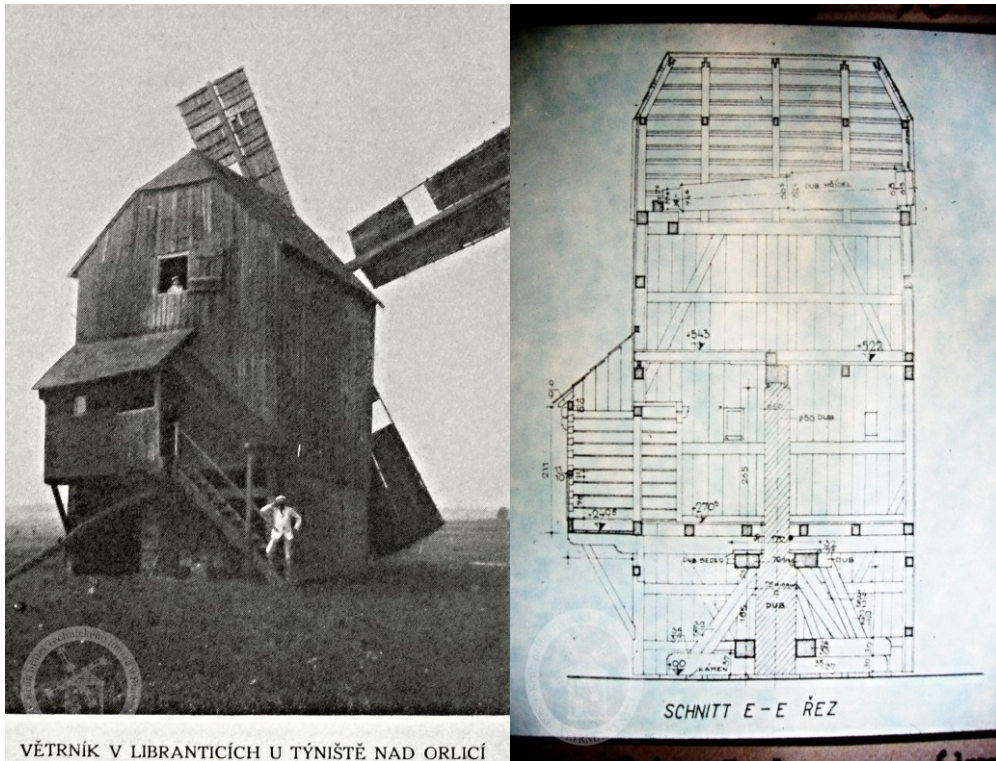
Obr. 64: Libotov 3. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 544. Převzato: ags.cuzkc.cz

Obr. 65: Libotov 3. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s dnešním charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 66: Librantice. Výřez z 3. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

VĚTRNÍK V LIBRANTICÍCH U TÝNIŠTĚ NAD ORLICÍ

Obr. 67: Librantice. Vlevo fotografie mlýna okolo roku 1920. Převzato: povetnik.cz. Vpravo řez mlýna z roku 1943. Převzato: povetnik.cz

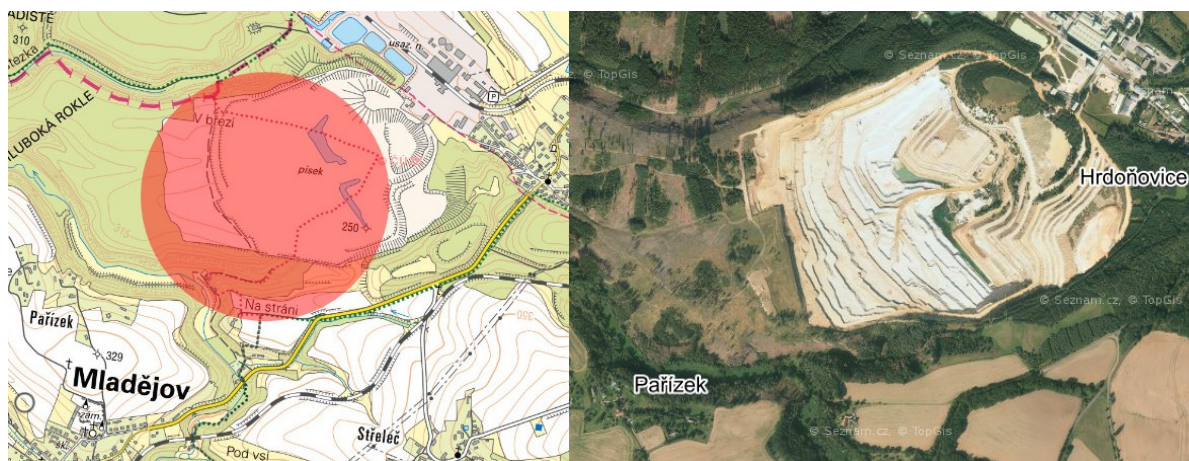
Obr. 68: Librantice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

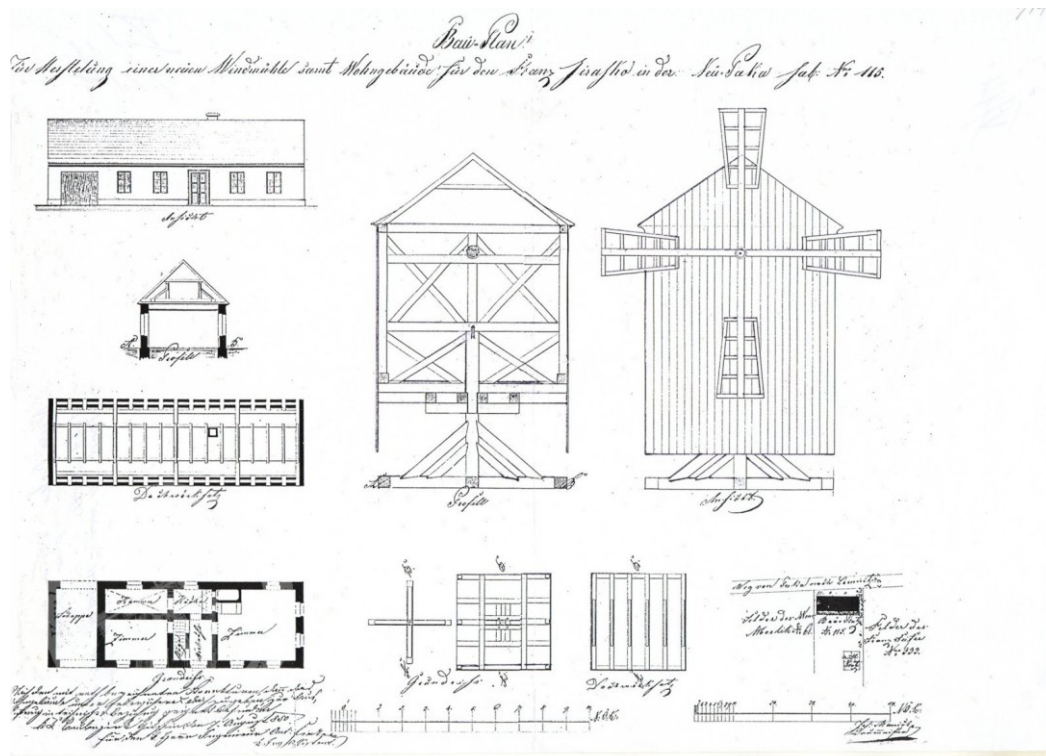
Obr. 69: Librantice. Letecký snímek z roku 1937. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 70: Mladějov – Pařízek. Malba od Antonína Waldhausera 1860. Převzato: muzeumvodnany.cz

Obr. 71: Mladějov – Pařízek. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 72: Nová Paka – Heřmanice. Nákr. větrného mlýna od J. Máničky 1850. Přeřzato: povetnik.cz

Obr. 73: Nová Paka – Kumburský Újezd. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Přeřzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 74: Nová Paka – Kumburský Újezd. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 239. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 75: Nová Paka – Kumburský Újezd. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

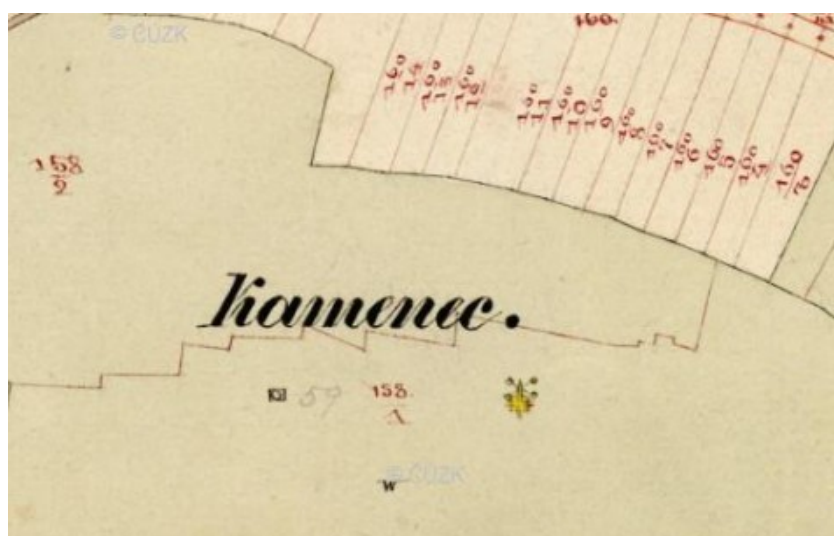
Obr. 76: Nová Paka – Studénka, Hrnčířův kopec. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

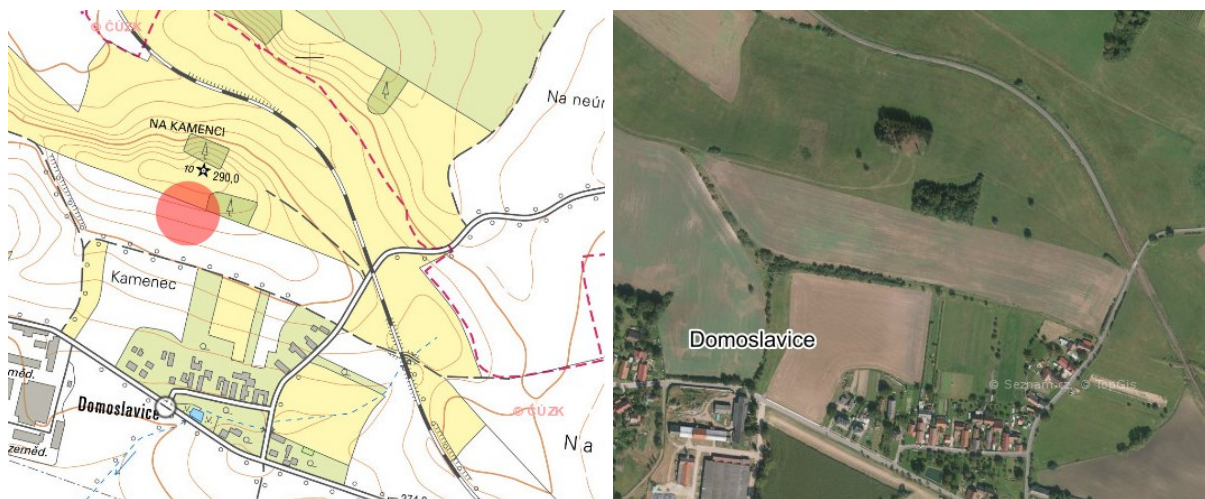
Obr. 77: Nová Paka – Studénka, Hrnčířův kopec. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 96. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 78: Nová Paka – Studénka, Hrnčířův kopec. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 79: Ostroměř – Domoslavice. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 158/1. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 80: Ostroměř – Domoslavice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 81: Podhradí – Šlikova Ves. Kresba z roku 1885. Převzato: povetnik.cz

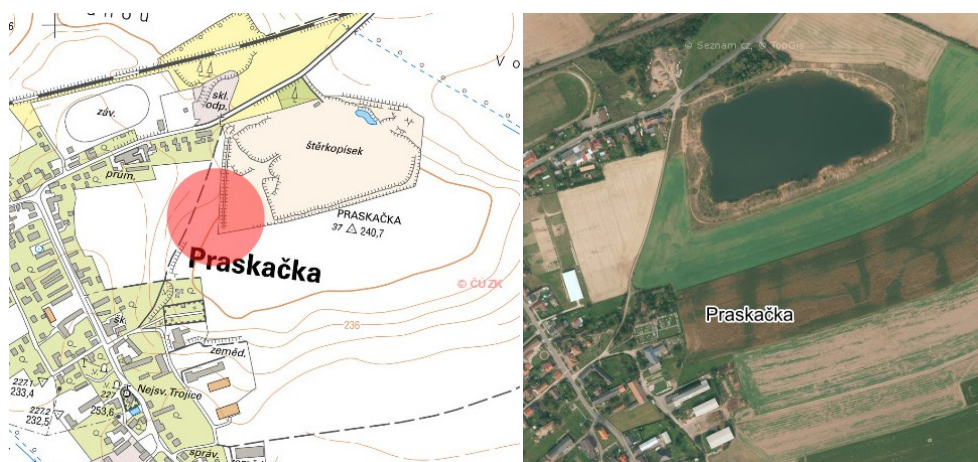
Obr. 82: Podhradí – Šlikova Ves. Mapa z roku 1951. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 83: Podhradí – Šlikova Ves. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 84: Praskačka 1718. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 85: Praskačka 1718. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 86: Praskačka 1787. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 87: Praskačka 1787. Výřez z císařských povinných otisků z roku 1840. Značka větrného mlýna je zakreslena na pozemkové parcele č. 528. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 88: Praskačka 1787. Fotografie mlýna před rekonstrukcí. Převzato: povetnik.cz

Obr. 89: Praskačka 1787. Fotografie s osmi lopatky. Převzato: povetnik.cz

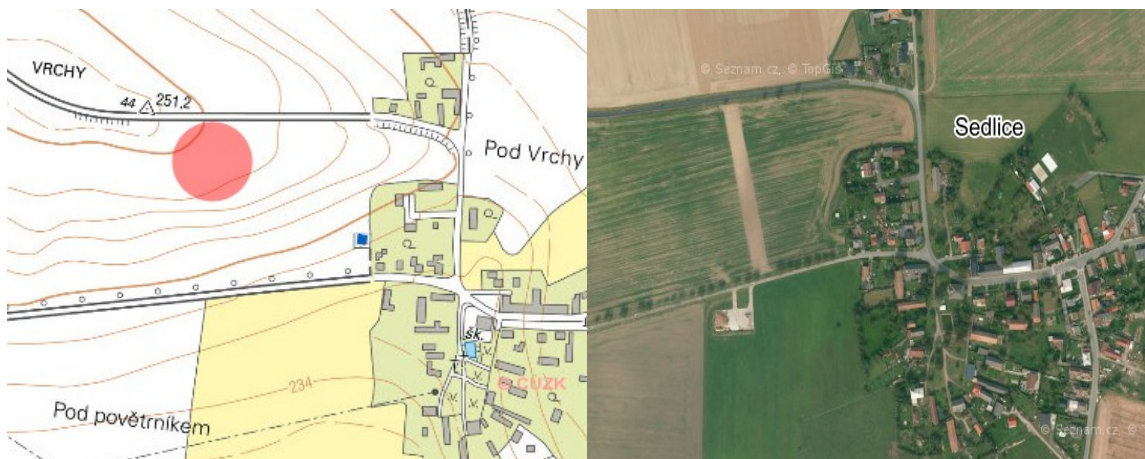
Obr. 90: Praskačka 1787. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 91: Praskačka 1787. Letecký snímek lokality z roku 1946. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 92: Praskačka – Sedlice. Vlevo výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz. Vpravo výřez z katastrální mapy z roku 1840. Značka větrného mlýna je zakreslená na pozemkové parcele č. 264. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 93: Praskačka – Sedlice. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 94: Rokytná. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslena na parcele č. 566/2. Převzato: ags.cuzk.cz

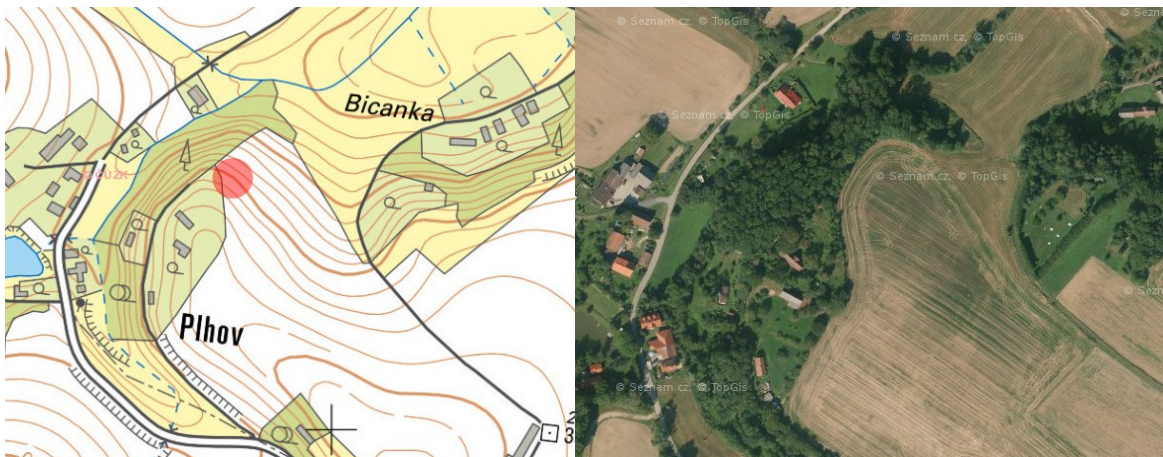
Obr. 95: Rokytná. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 96: Samšina – Plhov. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 97: Samšina – Plhov. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslena na pozemkové parcele č. 113. Šipka ukazuje na větrný mlýn. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 98: Samšina – Plhov. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 99: Sobotka – Bořenovy. Náhrobek rodu Šustrů.
Převzato: povetnik.cz

Obr. 100: Sobotka – Bořenovy. Fotografie mlýna z roku 1900. Převzato: povetnik.cz

Obr. 101: Sobotka – Bořenovy. Výřez z katastrální mapy z roku 1842. Značka větrného mlýna je zakreslená na pozemkové parcele č. 1089. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 102: Sobotka – Bořenovy. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 103: Sobotka – Bořenovy. Foto lokality. Malý zděný objekt. Převzato: mapy.cz

Obr. 104: Stará Paka – Brdo. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 105: Starý Rokytník. Mapa království českého z roku 1850. Větrný mlýn je v červeném oválu. Převzato: povetnik.cz

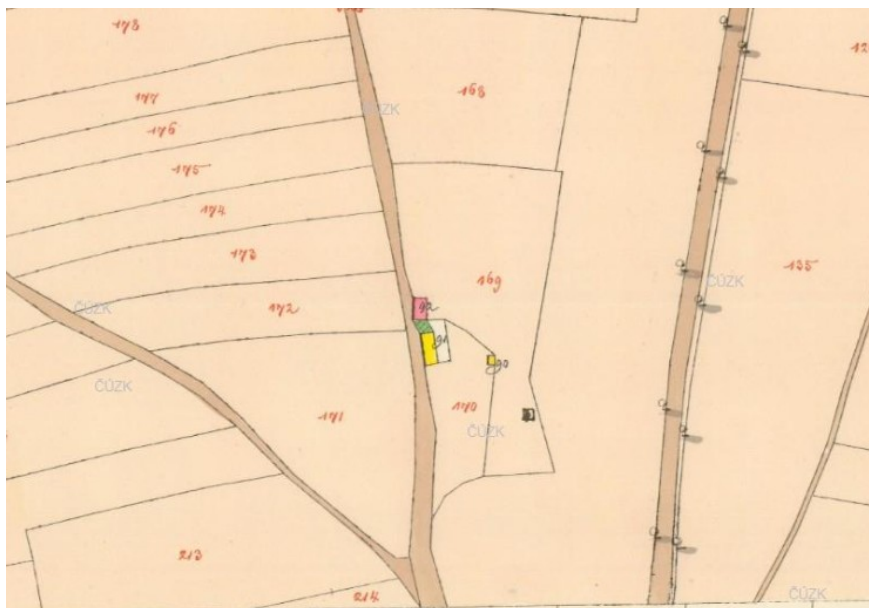
Obr. 106: Starý Rokytník. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

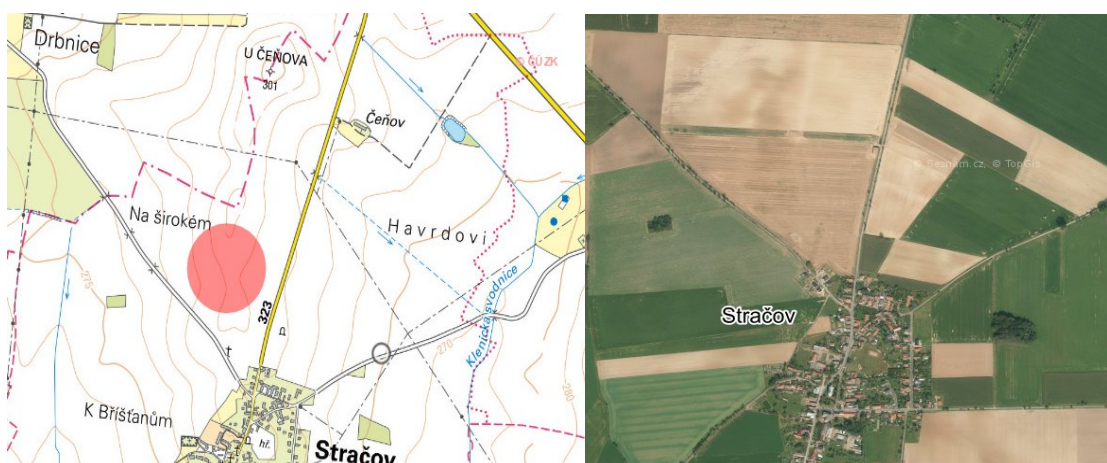
Obr. 107: Stěžery. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 108: Stěžery. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 109: Stračov. Výřez z katastrální mapy z roku 1841, bez značky větrného mlýna. Avšak s dvěma budovami, u kterých přes cestu mlýn stál. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 110: Stračov. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 111: Sirovatka. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 112: Syrovátka. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna zakreslena na pozemkové parcele č. 95. Převzato: ags.cuzk.cz

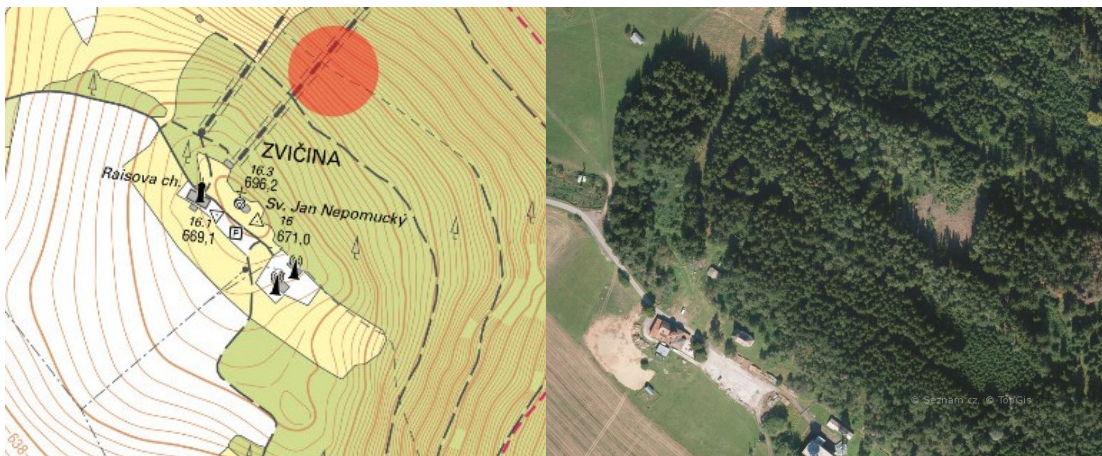
Obr. 113: Syrovátka. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 114: Teplice nad Metují – Zdoňov. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 115: Teplice nad Metují – Zdoňov. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 116: Třebihošť – Zvičina. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

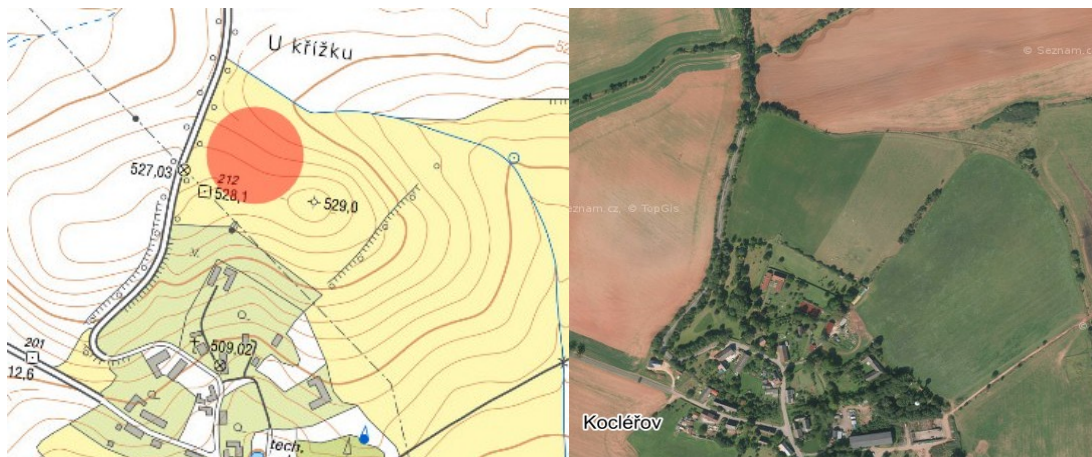
Obr. 117: Vítězná – Huntířov. Výřez z 3. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 118: Vítězná – Huntířov. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 119: Vítězná – Kocléřov 1764. Výřez z 1. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz.

Obr. 120: Vítězná – Kocléřov 1764. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 121: Vítězná – Kocléřov 2. Fotografie větrné turbíny. Převzato: povetnik.cz

Obr. 122: Vítězná – Kocléřov 2. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 123: Vítězná – Kocléřov 3,4. Mapa království českého z roku 1850. Mlýny jsou vyznačeny v červených kruzích. Převzato: povetnik.cz

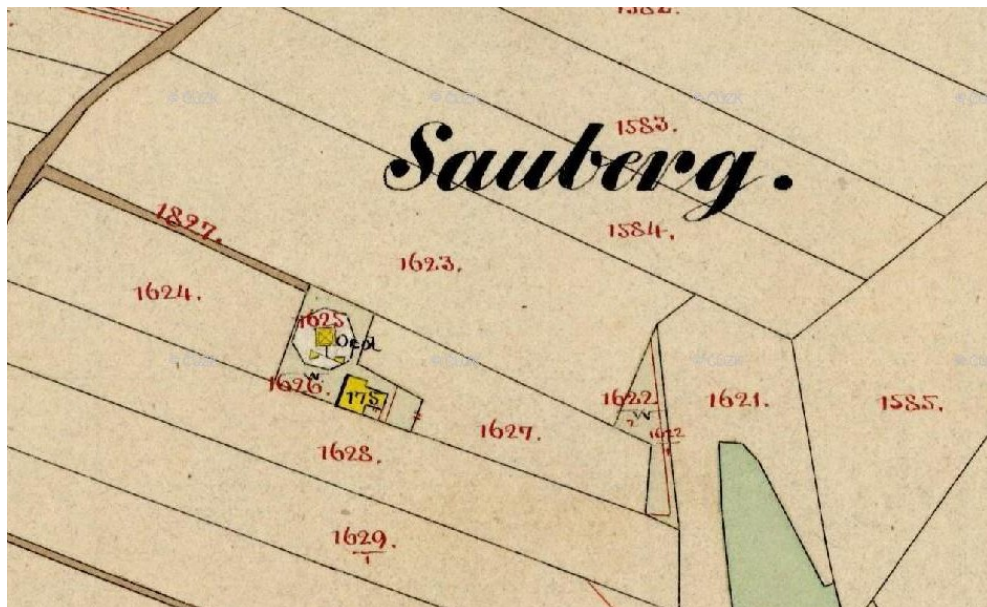
Obr. 124: Vítězná – Kocléřov 3. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 125: Vítězná – Kocléřov 4. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 126: Vítězná – Koclěřov – Ptačí Domky. Fotografie mlýna. Převzato: povetrnik.cz

Obr. 127: Vítězná – Koclěřov – Ptačí Domky. Výřez z katastrální mapy z roku 1841. Značka větrného mlýna zakreslena na pozemkové parcele č. 1625. Převzato: ags.cuzk.cz

Obr. 128: Vítězná – Koclěřov – Ptačí Domky. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 129: Výrava – Dolní mlýn. Kresba z roku 1896. Převzato: povetnik.cz

Obr. 130: Výrava – Dolní mlýn. Výřez z 3. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 131: Výrava – Dolní mlýn. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

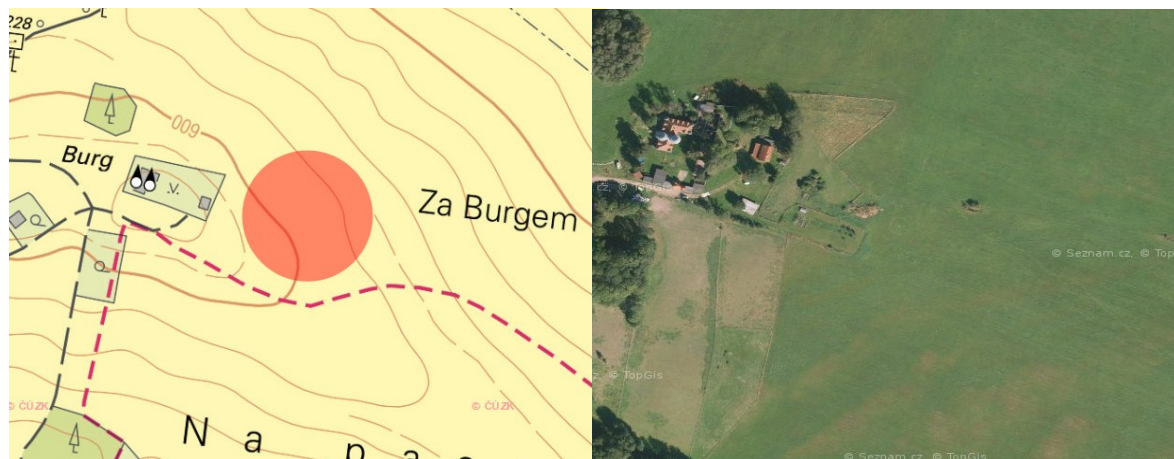
Obr. 132: Výrava – Horní mlýn. Výřez z 3. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

Obr. 133: Výrava – Horní mlýn. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

Obr. 134: Žacléř – Černá Voda – Burg. Výřez z 2. vojenského mapování. Šipka ukazuje na značku větrného mlýna. Převzato: oldmaps.geolab.cz

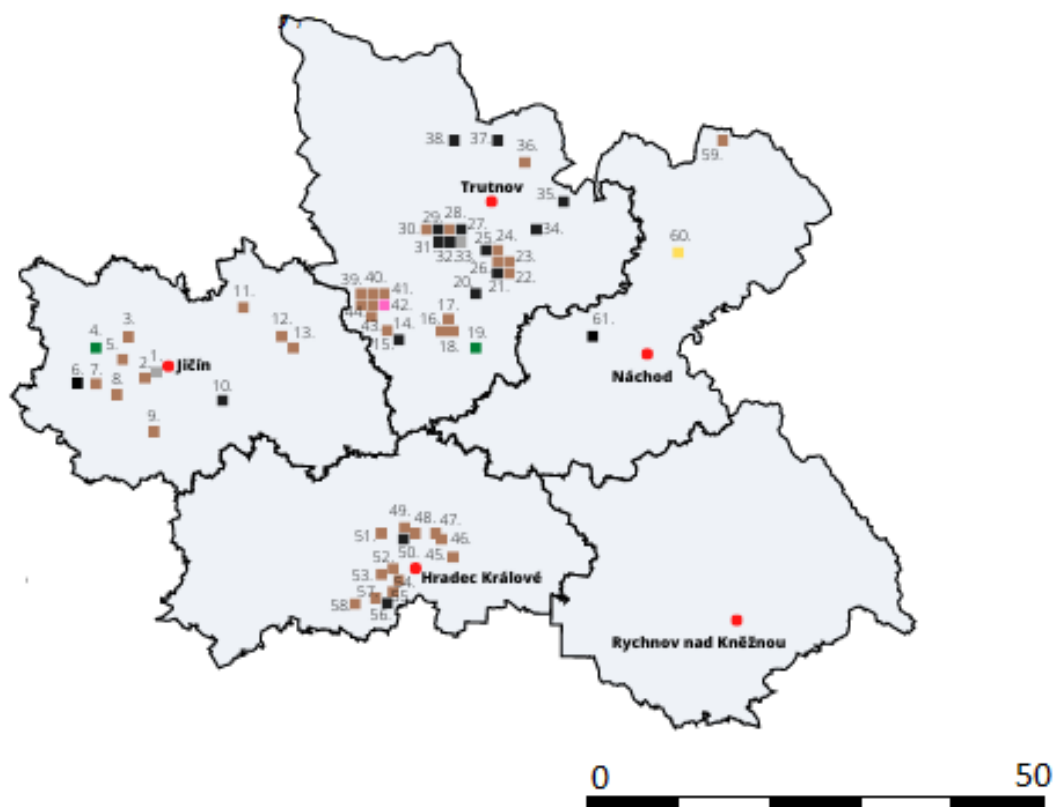
Obr. 135: Žacléř – Černá Voda – Burg. Vlevo současná katastrální situace s červeným polem vyznačující polohu mlýna. Převzato: ags.cuzk.cz. Vpravo současný letecký snímek s charakterem krajiny. Převzato: Mapy.cz

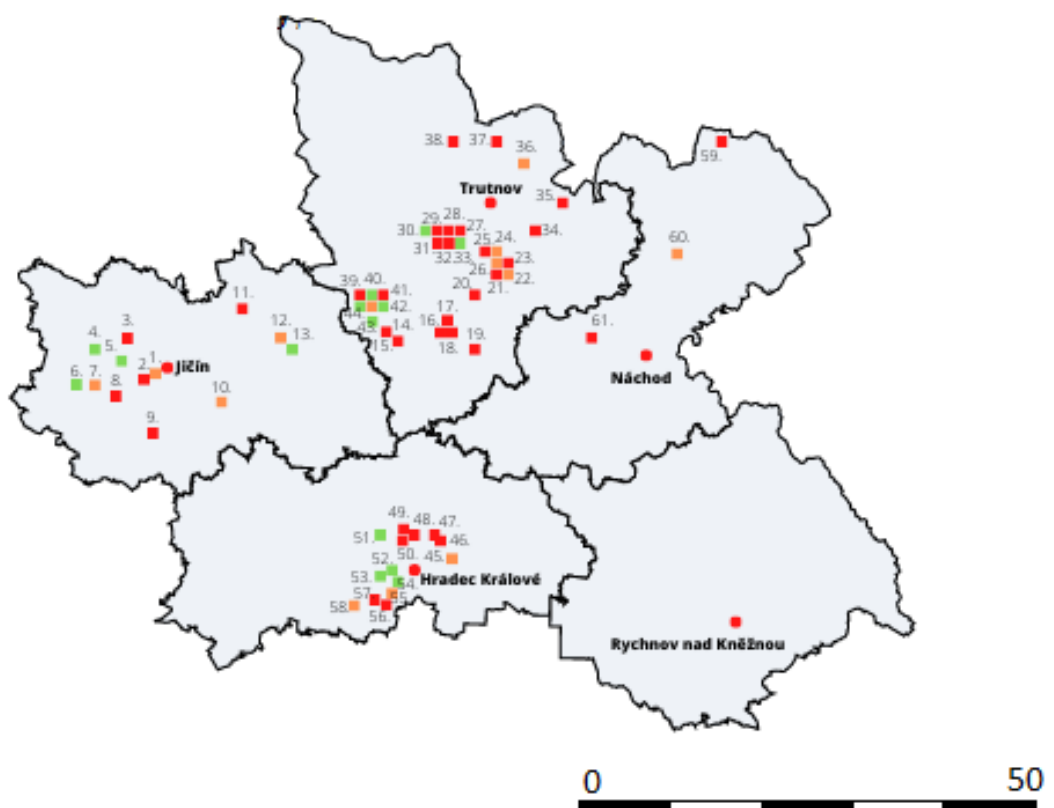
Obr. 136: Nová Paka – Kumburský Újezd. Fotografie lokality z roku 2022.

Obr. 137: Nová Paka – Studénka. Fotografie lokality z roku 2022.

Obr. 138: Mapa větrných mlýnů v Královéhradeckém kraji. Hnědý čtverec znázorňuje mlýny německého typu (dřevěné), zelený čtverec mlýny holandského typu (zděné), černý čtverec mlýny neznámého typu, žlutý čtverec větrné čerpadlo, šedý čtverec mlýnské kolo, růžový čtverec repliku dřevěného mlýny.

Obr. 139: Mapa přesnosti větrných mlýnů v Královéhradeckém kraji. Zelený čtverec znázorňuje přesnost 1 (jednotky metrů), oranžový čtverec přesnost 2 (do 50 metrů), červený čtverec přesnost 3 (50 a více metrů).